

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**RAČUNOVODSKI VIDIK POVEZOVANJA BANČNIH
INSTITUCIJ**

Ljubljana, maj 2007

ŠPELA POČIVAVŠEK

IZJAVA

Študentka Špela Počivavšek izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Marka Hočevarja, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 30. 5. 2007

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1. PREDSTAVITEV BANČNEGA SISTEMA V SLOVENIJI	2
1.1. OPREDELITEV BANČNEGA SISTEMA	2
1.1.1. <i>Predstavitev pojma banke in hranilno-kreditne službe ter njenih funkcij</i>	4
1.1.2. <i>Zakonska določila v zvezi z bančnimi institucijami in njihovim delovanjem</i>	5
1.1.3. <i>Zakonska določila v zvezi z ustanavljanjem bančnih institucij</i>	6
1.1.4. <i>Organi bančnih institucij in njihove funkcije</i>	7
1.2. STRUKTURA BANČNEGA SEKTORJA MED LETOMA 2002 IN 2006	8
2. POVEZOVANJE BANČNIH INSTITUCIJ	10
2.1. OPREDELITEV ZDRUŽITVE IN VRSTE ZDRUŽITEV	11
2.2. ZAKON O RAČUNOVODSTVU IN BILANCA STANJA	12
2.2.1. <i>Zakon o računovodstvu</i>	12
2.2.2. <i>Bilanca stanja bančne institucije</i>	13
2.3. MOTIVI ZA POVEZOVANJE V BANČNEM SEKTORJU	16
2.3.1. <i>Splošni in posebni motivi bančnih institucij za povezovanje</i>	16
2.3.2. <i>Temeljni ekonomski cilji združitve bančnih institucij v Sloveniji</i>	17
2.3.3. <i>Sinergije povezovanja bančnih institucij</i>	18
2.4. POMEN KULTURE ORGANIZACIJE PRI ZDRUŽEVANJU	18
2.5. METODE VREDNOTENJA BANČNIH INSTITUCIJ IN MENJALNO RAZMERJE	19
3. PREDSTAVITEV IZVEDBE ZDRUŽITVE DVEH BANČNIH INSTITUCIJ NA PRIMERU ZDRUŽITVE BANČNIH INSTITUCIJ A IN B	20
3.1. PREDSTAVITEV BANČNE INSTITUCIJE A	20
3.2. PREDSTAVITEV BANČNE INSTITUCIJE B	21
3.3. PREDSTAVITEV POTEKA POSTOPKOV ZDRUŽITVE	22
3.4. DOLOČITEV PRIMERNEGA MENJALNEGA RAZMERJA	29
3.5. PREDNOSTI IN SLABOSTI ZDRUŽITVE	31
3.6. OCENA USPEŠNOSTI ZDRUŽITVE	33
SKLEP	35
LITERATURA	36
VIRI	37
PRILOGE	

UVOD

Povezovanja med različnimi gospodarskimi družbami danes potekajo vsakodnevno, in to ne pomeni več nujno slabega poslovanja vpletenih družb, ampak večinoma njihovo skrb za poslovanje v prihodnosti.

Dejstvo je, da ima Slovenija kot gospodarsko majhna, a kapitalsko odprta država veliko število bančnih institucij, ki v primerjavi z velikimi evropskimi niso dovolj konkurenčne. Če hočejo bančne institucije ostati ali postati dovolj rentabilne, morajo poskrbeti za boljšo učinkovitost in znižanje stroškov. To pa je lažje doseči v večjih razsežnostih. Na eni strani se specializirajo za posebna področja, na drugi pa skušajo strankam zagotoviti kar največ različnih vrst storitev. To pa zahteva dograjeno infrastrukturo, tako tehnično kot kadrovsko, kar je lažje doseči v širšem okolju. Poleg tega se razmere tako hitro spreminjajo, da eno samo, morda celo majhno podjetje ali pa bančna institucija tega ne more dohitevati. Konkurenčni pritisk v bančništvu je vedno hujši, zato je med bančnimi institucijami vedno več povezav.

Cilj mojega diplomskega dela je bil s teorijo in praktičnim primerom predstaviti združitev dveh bančnih institucij ter ugotoviti, ali je bila združitev na osnovi pripojitve na praktičnem primeru uspešna ali ne ter kako je to vplivalo na obe vpleteni bančni instituciji. Primer sem v svojem diplomskem delu predstavila z računovodskega vidika.

V prvem poglavju diplomskega dela sem tako predstavila bančni sistem v Sloveniji ter njegovo strukturo med letoma 2002 in 2006, temeljna zakonska določila v zvezi z bančnimi institucijami ter organe bančnih institucij in njihove funkcije. V drugem poglavju sem obravnavala povezovanje bančnih institucij, razloge zanje in mogoče sinergije, ki jih povezave lahko prinesejo. Na koncu drugega dela sem predstavila še metode določitve menjalnega razmerja in vrednotenja podjetja oziroma bančne institucije. V zadnjem, torej tretjem poglavju pa sem se posvetila izbranemu primeru združitve dveh bančnih institucij in teme, ki so bile obdelane v prvih dveh delih v teoriji, predstavila v praksi.

1. PREDSTAVITEV BANČNEGA SISTEMA V SLOVENIJI

1.1. Opredelitev bančnega sistema

Bančni sistem je del finančnega sistema. Glede na to bom v nadaljevanju najprej predstavila umestitev bančnega v finančni sistem.

Po zakonu o bančništvu je finančna institucija opredeljena kot pravna oseba, ki ni kreditna institucija in katere izključna ali pretežna dejavnost je pridobivanje kapitalskih deležev ali opravljanje vzajemno priznanih finančnih storitev, ki so (Zakon o bančništvu, 2004):

- dajanje kreditov, ki vključujejo tudi potrošniške kredite, hipotekarne kredite, odkup terjatev z regresom ali brez njega in financiranje komercialnih poslov, vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa z diskontom in brez regresa dolgoročnih nezapadlih terjatev, zavarovanih s finančnim instrumentom;
- finančni zakup;
- storitve plačilnega prometa po zakonu o plačilnem prometu, razen storitev upravljanja plačilnih sistemov;
- izdajanje in upravljanje plačilnih instrumentov (kreditne kartice in potovalni čeki), vključno z izdajanjem elektronskega denarja;
- izdajanje garancij in drugih jamstev;
- trgovanje za svoj račun ali za račun strank;
- sodelovanje pri izdaji vrednostnih papirjev in storitve, povezane s tem;
- svetovanje podjetjem glede kapitalne strukture, poslovne strategije in sorodnih zadev ter svetovanje in storitve v zvezi z združitvami in nakupom podjetij;
- denarno posredništvo na medbančnih trgih;
- upravljanje z naložbami in svetovanje v zvezi s tem;
- hramba vrednostnih papirjev in druge storitve, povezane s hrambo;
- investicijske in pomožne investicijske storitve ter posli.

V teoriji poznamo več kriterijev za razvrščanje finančnih institucij. Lahko jih razdelimo glede na (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 3):

- funkcionalni kriterij (emisija denarja),
- standardno klasifikacijo dejavnosti in
- institucionalni kriterij.

V mojem primeru je pomembna predvsem zadnja, tretja razvrstitev finančnih institucij, torej razvrščanje glede na institucionalni kriterij, zato ostalih razvrstitev v nadaljevanju ne bom obravnavala.

Po institucionalnem kriteriju lahko finančne institucije še podrobneje razdelimo na finančne posrednike in agentske finančne institucije (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 4). Med finančne

posrednike prištevamo depozitne finančne institucije, kot so banke, hranilnice in kreditne zadruge, ter investicijske finančne institucije oziroma institucionalne investitorje, kot so pogodbene finančne institucije in investicijska podjetja (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 6).

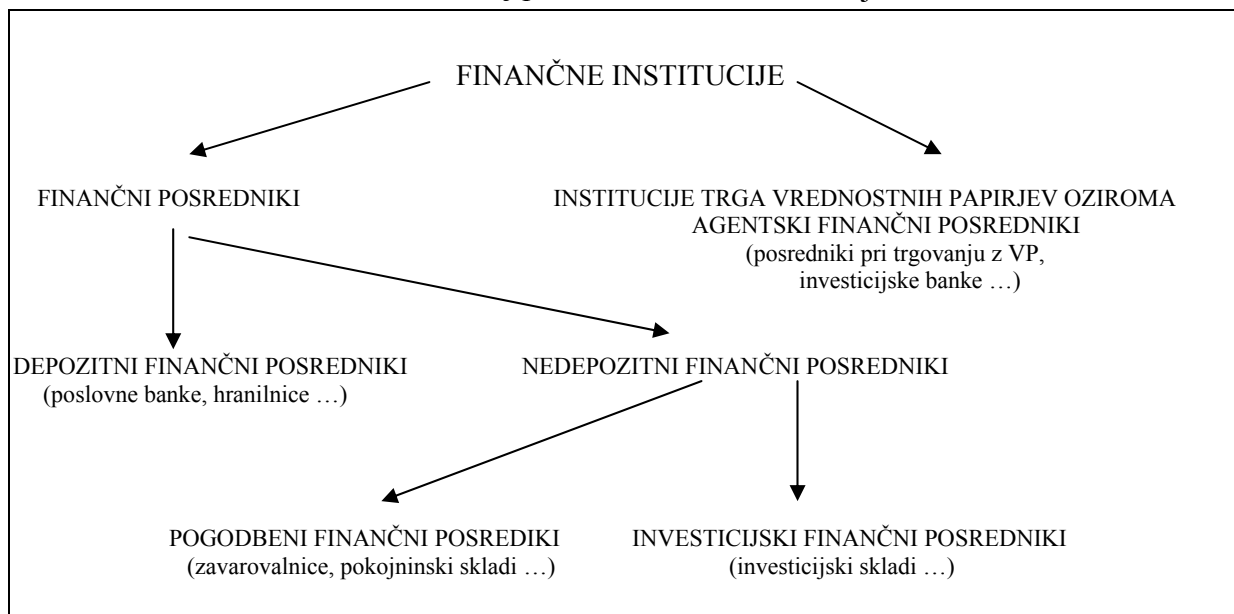
Skupna značilnost depozitnih finančnih institucij je ta, da zbirajo denarne prihranke v obliki denarnih vlog oziroma depozitov. Ti so pri depozitnih finančnih institucijah običajno v likvidni finančni obliki in med drugim zagotavljajo nominalno trdno vrednost v prihodnosti. Depozitne finančne institucije pridobljena sredstva največkrat prenašajo na gospodarske družbe z odobravanjem posojil. Le-ta so lahko kratkoročna ali dolgoročna (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 6).

Tako kot se finančni posredniki razdelijo na dve skupini, lahko razdelimo tudi institucionalne investitorje oziroma investicijske finančne institucije v dve podskupini. To je na pogodbene finančne institucije in investicijska podjetja oziroma investicijske sklade (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 6).

Med agentske finančne institucije prištevamo borzne posrednike, ki so specializirani za trgovanje z vrednostnimi papirji, in investicijske banke, ki pomagajo podjetjem pri emisiji vrednostnih papirjev.

Ribnikar (2003, str. 229) v svoji knjigi za nekatere od vrst finančnih institucij uporablja drugačen termin kot Dimovski in Gregoričeva, kljub temu pa njegova slika razvrstitve finančnih institucij po institucionalnem kriteriju ponazarja enako razvrstitev kot pri ostalih dveh avtorjih.

Slika 1: Razvrstitev finančnih institucij po institucionalnem kriteriju

Vir: Ribnikar, 2003, str. 229.

1.1.1. Predstavitev pojma banke in hranilno-kreditne službe ter njihovih funkcij

Bančni sektor spada zakonsko med enega najstrožje reguliranih delov gospodarskega sistema. Za razumevanje te ugotovitve je treba izhajati iz opredelitve banke kot depozitnega finančnega posrednika in iz njene vloge v gospodarstvu. Pomembnost banke lahko vidimo v načinu njenega poslovanja, ki je definiran z osnovno funkcijo prenosa sredstev od subjektov s finančnimi presežki k subjektom s finančnimi primanjkljaji.

Vlogo bank oziroma finančnih posrednikov v gospodarstvu najlažje razumemo, če si zamislimo življenje brez bank. V takem modelu bi bila gospodinjstva celice z denarnimi prihranki, podjetja pa celice z denarnimi primanjkljaji. Če bi želeli doseči optimalno raven v gospodarstvu, bi se morala denarna sredstva prerazporediti od gospodinjstev k podjetjem. Brez finančnih posrednikov bi bil pretok denarnih sredstev od gospodinjstev k podjetjem v gospodarstvu nizek. Razlogov za to je več. Prvi je ta, da bi morala gospodinjstva neprestano zbirati informacije o dolžniku, v našem primeru o podjetjih, kar bi za gospodinjstva pomenilo dodaten strošek, dvomljiva pa bi bila tudi kakovost potrebnih informacij, ki bi jih gospodinjstva lahko pridobila. Poleg tega bi bili tudi stroški iskanja nasprotne strani višji. Prišlo bi lahko tudi do problema moralnega hazarda, saj gospodinjstva ne bi bila sposobna nadzirati podjetij, ki bi zaradi pomanjkanja nadzora lahko sprejemala preveč tvegane naložbe. Drugi razlog bi bil problem likvidnosti sredstev, saj imajo gospodinjstva denarne presežke na krajši rok, podjetja pa se želijo zadolževati na dolgi rok. Tretji razlog bi bil problem cen, ker so gospodinjstva neposredno izpostavljena tveganju spremembe cene na trgu. Z upoštevanjem navedenih razlogov lahko sklepamo, da povprečno gospodinjstvo ne bi bilo pripravljeno prenesti svojih denarnih presežkov neposredno na podjetja (Cornett, Saunders, 1999, str. 85).

Rešitev problema nadzora in povečanje pretoka denarnih sredstev je v vstopu bank kot finančnih posrednikov med gospodinjstvi in podjetji, saj imajo več informacij, stroški njihovega zbiranja pa so manjši. Problem cenovnega tveganja in problem likvidnosti pa banke rešujejo z nastopom na sekundarnem trgu vrednostnih papirjev. Banke tudi prilagodijo lastnosti prejetih denarnih sredstev potrebam gospodarstva, s tem pa nase prevzamejo tudi tveganja (Cornett, Saunders, 1999, str. 85).

Hranilno-kreditno službe uvrščamo med depozitne finančne institucije. Ukvarjajo se z zbiranjem manjših prihrankov, s katerimi kreditirajo svoje stranke ter spodbujajo dejavnosti kmetijstva in obrti ter druge zasebne dejavnosti. V tujini pa je njihova primarna dejavnost odobravanje hipotekarnih stanovanjskih posojil. Velikokrat za hranilno-kreditno službo velja, da so njeni vlagatelji hkrati tudi njeni lastniki.

V primerjavi s poslovnimi bankami so aktivnosti hranilno-kreditnih služb na finančnih trgih omejene, tako zakonsko kot tudi zaradi manjše kapitalne osnove.

1.1.2. Zakonska določila v zvezi z bančnimi institucijami in njihovim delovanjem

Krovna zakona, ki predpisujeta pogoje za ustanovitev, poslovanje, nadzor in prenehanje bančnih institucij, sta zakon o bančništvu in zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD).

Zakonsko je določeno (Zakon o bančništvu, 2004), da je banka delniška družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev. V sodni register se ne sme vpisati imena banke in izpeljanke iz te besede, če pravna oseba ne izpolnjuje pogojev za opravljanje bančnih storitev. Banka opravlja bančne storitve, ki pa se delijo na finančne in druge finančne storitve. Med finančne storitve prištevamo sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb, dajanje kreditov iz teh sredstev in druge storitve, ki jih po zakonu smejo opravljati samo banke. Med depozite štejemo vplačila denarja oziroma drugih vračljivih sredstev, na podlagi katerih vplačnik pridobi pravico do vrnitve vplačanih sredstev v določenih rokih. Med druge finančne storitve pa po zakonu o bančništvu uvrščamo:

- faktoring (odplačno prevzemanje terjatev z regresom ali brez);
- finančni zakup (finančni zakup oziroma lizing je dajanje sredstev v zakup, katerega trajanje je približno enako pričakovani življenjski dobi sredstva ter pri katerem zakupnik pridobi večino koristi od uporabe sredstva in prevzame celotno tveganje posla);
- izdajanje garancij in drugih jamstev;
- kreditiranje, vključno s potrošniškimi krediti, hipotekarnimi krediti in financiranjem komercialnih poslov;
- trgovanje s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli;
- trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti (izvedeni finančni instrumenti so pravice, katerih cena je posredno ali neposredno odvisna od cene vrednostnega papirja, tujih valut ali blaga oziroma višine obrestne mere);
- zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb;
- posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic, po zakonu, ki ureja zavarovalništvo;
- izdajanje in upravljanje s plačilnimi instrumenti (na primer plačilne in kreditne kartice; potovalni čeki, bančne menice in tako dalje);
- oddajanje sefov;
- posredovanje pri sklepanju posojilnih in kreditnih poslov;
- storitve v zvezi z vrednostnimi papirji, po zakonu, ki ureja trg vrednostnih papirjev;
- upravljanje pokojninskih oziroma investicijskih skladov, po zakonu, ki ureja pokojninske oziroma investicijske sklade, in
- opravljanje poslov plačilnega prometa.

Zakon bankam dovoljuje, da lahko poleg bančnih storitev opravljajo tudi druge finančne storitve, če si za opravljanje le-teh pridobijo dovoljenje Banke Slovenije in če izpolnjujejo pogoje, ki jih določa zakon (Zakon o bančništvu, 2004).

Bančne storitve lahko po zakonu o bančništvu iz leta 2004 opravljajo:

- banka oziroma hranilnica, ki za opravljanje bančnih storitev pridobi dovoljenje Banke Slovenije;
- podružnica tuje banke, ki pridobi dovoljenje Banke Slovenije za ustanovitev;
- banka države članice Evropske unije (v nadaljevanju EU), ki ustanovi podružnico v Republiki Sloveniji oziroma je v skladu s tem zakonom pooblaščen neposredno opravljati bančne storitve v Republiki Sloveniji;
- bančnih storitev ne sme opravljati nihče drug, če ni z zakonom drugače določeno.

1.1.3. Zakonska določila v zvezi z ustanavljanjem bančnih institucij

Za bančne institucije se v osnovi uporabljajo določbe ZGD, ki veljajo za delniške družbe, podrobneje pa ustanovitev in delovanje bančnih institucij ureja zakon o bančništvu.

Po zakonu o bančništvu iz leta 2004 velja, da:

- se banka lahko ustanovi samo kot delniška družba;
- najnižji znesek osnovnega kapitala banke znaša 1.100.000.000,00 SIT;
- se delnice banke lahko glasijo le na ime (imenske delnice);
- morajo biti delnice v celoti vplačane v denarju in pred vpisom ustanovitve oziroma povečanja osnovnega kapitala v sodni register;
- morajo biti delnice banke izdane v nematerializirani obliki;
- banka ne sme posredno ali neposredno kreditirati in dajati jamstev za nakup lastnih delnic ali delnic družb, v katerih kapitalu je banka udeležena z najmanj 20-odstotnim deležem;
- se za kreditiranje štejejo tudi drugi pravni posli, ki so po svojem ekonomskem namenu enaki kreditu;
- banka ne sme imeti v sestavi osnovnega kapitala več kot 1/3 prednostnih delnic.

Določena pravila veljajo tudi za delničarje bank. Tako delničarji ene banke ne smejo pridobiti delnic druge banke, če je njihova banka imetnik delnic oziroma poslovnih deležev druge banke oziroma druge finančne institucije, na podlagi katerih je v kapitalu ali pri glasovanju udeležena z več kot 10 %. Poleg tega potrebujejo delničarji dovoljenje Banke Slovenije za pridobitev kvalificiranega deleža banke. Oseba, ki je pridobila dovoljenje za pridobitev kvalificiranega deleža, mora za vsako nadaljnjo pridobitev delnic banke, s katero preseže mejo 20 %, 33 % ali 50 % deleža glasovalnih pravic ali deleža v kapitalu banke ali na podlagi katerih postane obvladujoča družba banke, predhodno pridobiti dovoljenje Banke Slovenije. Če namerava oseba, ki je pridobila dovoljenje, prodati delnice in bi se s tem njen delež zmanjšal pod mejo, za katero je pridobila dovoljenje, mora o tem obvestiti Banko Slovenije. Če je bodoči kvalificirani imetnik banka države članice EU oziroma tuja banka, mora zahtevo za izdajo dovoljenja za pridobitev kvalificiranega deleža priložiti tudi soglasje oziroma mnenje pristojnega nadzornega organa (Zakon o bančništvu, 2004).

Banka Slovenije lahko odvzame dovoljenje imetniku kvalificiranega deleža, če krši obveznosti nadrejene banke v bančni skupini oziroma nadrejenega finančnega holdinga v bančni skupini (Zakon o bančništvu, 2004).

Poleg ZGD in zakona o bančništvu pa obstajajo tudi smernice EU za bančništvo (prva in druga bančna smernica, prva in druga smernica EU o opravljanju nadzora na osnovi konsolidiranih računovodskih podatkov, smernica o solventnosti, smernica o načinih razpršitve tveganj, smernica, ki ureja minimalne pogoje glede zavarovanja bančnih vlog, smernica, ki se nanaša na računovodske izkaze bank in hranilnic, in druge). Vsebina smernic je delno že vgrajena v zakon o bančništvu, za vsebine, ki niso zajete v zakonu, pa se smernice uporabljajo neposredno.

Poleg že omenjenih zakonov in smernic so za poslovanje bančnih institucij pomembni še naslednji zakoni, ki sem jih zaradi preobsežnosti uvrstila med priloge, na tem mestu pa jih navajam le poimensko: zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih, o preprečevanju omejevanja konkurence in o trgu vrednostnih papirjev. Poleg že omenjenih zakonov in smernic so za poslovanje bančnih institucij pomembni še razni drugi zakoni in podzakonski akti, ki jih izdaja Banka Slovenije kot nadzorna institucija vseh bančnih institucij, vendar bi obravnava še teh presegla okvir mojega diplomskega dela.

1.1.4. Organi bančnih institucij in njihove funkcije

Vsaka bančna institucija mora imeti organe vodenja in nadziranja, ki skrbijo za njeno poslovanje.

Zakonsko je določeno, da je uprava organ bančne institucije, ki mora imeti najmanj dva člana, ki bančno institucijo skupaj zastopata in predstavljata v pravnem prometu. Nobeden izmed članov uprave ne sme biti pooblaščen za samostojno zastopanje bančne institucije za celoten obseg poslov. Člani uprave morajo biti v bančni instituciji zaposleni za nedoločen čas in polni delovni čas. Najmanj en član uprave mora obvladati slovenski jezik in imeti v Sloveniji stalno prebivališče. Člani uprave morajo imeti potrebno teoretično in praktično znanje za vodenje bančnih poslov. To ugotovi Banka Slovenije ob razgovoru s kandidatom za člana uprave za pridobitev potrebnega dovoljenja. Imeti morajo najmanj pet let izkušenj pri vodenju poslov podjetja primerljive velikosti in dejavnosti kot bančna institucija oziroma drugih primerljivih poslov. Člani uprave morajo zagotoviti, da bančna institucija posluje v skladu s pravili o obvladovanju tveganj. Zagotoviti morajo tudi spremljanje tveganj, ki jim je institucija pri poslovanju izpostavljena, in sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi omenjena institucija obvladuje tveganja. Poleg tega morajo zagotoviti organizacijo sistema notranjih kontrol na vseh področjih poslovanja in notranjo revizijo ter njihovo delovanje. Njihova dolžnost je tudi zagotoviti, da bančna institucija vodi poslovne in druge knjige ter poslovno dokumentacijo, sestavlja knjigovodske listine, vrednoti knjigovodske postavke, sestavlja računovodska in druga poročila ter poročila oziroma obvešča Banko Slovenije (Zakon o bančništvu, 2004).

Uprava bančne institucije mora čim hitreje pisno obvestiti nadzorni svet omenjene institucije, če je ogrožena likvidnost ali solventnost bančne institucije, če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja za opravljanje bančnih storitev oziroma prepoved opravljanja posameznih bančnih poslov ali drugih finančnih storitev, če se finančni položaj bančne institucije spremeni tako, da le-ta ne dosega minimalnega kapitala, in če pride do velike izpostavljenosti do povezanih oseb (Zakon o bančništvu, 2004).

Vsaka bančna institucija mora imeti poleg uprave tudi nadzorni svet. Med pomembnejšimi pristojnostmi, ki jih ima nadzorni svet, je, da daje soglasje upravi k določitvi poslovne politike, k določitvi finančnega načrta bančne institucije, k določitvi organizacije sistema notranjih kontrol in k določitvi okvirnega letnega programa dela notranje revizije (Zakon o bančništvu, 2004).

Zakon o bančništvu določa, da je nadzorni svet organ bančne institucije, ki oblikuje svoje mnenje k letnemu poročilu in je dolžan izdelati tudi poročilo o pregledu letnega poročila, v katerem mora izrecno navesti, ali letno poročilo potrjuje. Če nadzorni svet letno poročilo potrdi, se to šteje za sprejeto. Splošna naloga nadzornega sveta je torej spremljanje in nadzorovanje vodenja in poslovanja bančne institucije (Zakon o bančništvu, 2004).

Član nadzornega sveta bančne institucije ne more biti vsak. Tako za člana nadzornega sveta ne more biti imenovana oseba, ki je povezana s pravnimi osebami, v katerih ima banka več kot 5-odstotni delež glasovalnih pravic ali delež v njihovem osnovnem kapitalu. Prav tako član nadzornega sveta ne more biti oseba, ki je član nadzornega sveta ali uprave v drugi banki oziroma borznoposredniški družbi, oseba, katere obveznosti do bančne institucije so večje od njenih terjatev in naložb v banki, oziroma, ki je povezana s pravnimi osebami, katerih obveznosti do nje presegajo terjatve in naložbe v bančni instituciji. Kot člani nadzornega sveta ne morejo biti imenovani tudi delavci bančne institucije (Zakon o bančništvu, 2004).

Člani nadzornega sveta enakovredno in solidarno odgovarjajo za škodo, ki nastane zaradi neizpolnjevanja njihovih nalog (Zakon o bančništvu, 2004).

1.2. Struktura bančnega sektorja med letoma 2002 in 2006

Bančni sektor v Sloveniji je sestavljen iz večjega števila manjših bančnih institucij (banke, hranilnice), majhnega števila srednje velikih in ene velike bančne institucije. Številnost bančnih institucij v Sloveniji odraža razdrobljenost bančnega sektorja, kar pa ni dobro, saj le večje bančne institucije omogočajo svojim strankam večjo varnost, hkrati pa lahko konkurirajo tudi na širšem evropskem prostoru (Jerovšek, 1991, str. 183).

Kot je razvidno iz tabele 1 na strani 9, je 31. 12. 2002 v Sloveniji delovalo 21 bank, 2 hranilnici in 25 hranilno-kreditnih služb, konec leta 2004 pa 20 bank ter le 2 hranilnici in le 2 hranilno-kreditni službi. V začetku leta 2004 je bil namreč v sodni register vpisan sklep o

začetku redne likvidacije Slovenske investicijske banke, d. d. Po drugi strani je bila istega leta v sodni register vpisana tudi druga podružnica tuje banke v Sloveniji, in sicer Bank für Kärnten und Steiermark AG. Iz tabele 1 je razviden torej močan upad števila hranilno-kreditnih služb. Razlog za slednje je usklajevanje z določbami zakona o bančništvu.

Tabela 1: Sestava bančnega sektorja med letoma 2002 in 2007 po številu delujočih institucij

	31. 12. 2002	31. 12. 2003	31. 12. 2004	31. 12. 2005	31. 12. 2006
Banke ¹	21	20	20	22	22
Hranilnice	2	2	2	3	3
Hranilno-kreditne službe	25	8	2	0	0
Skupaj	48	30	24	25	25

Vir: Banka Slovenije, 2007.

V obravnavanem obdobju je namreč prišlo do pripojitev pretežnega dela hranilno-kreditnih služb k Zvezi hranilno-kreditnih služb, nekoliko manj pa do prevzemov hranilno-kreditnih služb s strani bank ter do prostovoljnih likvidacij in stečajev. S 1. 7. 2004 pa se je Zveza hranilno-kreditnih služb pripojila k Slovenski združni kmetijski banki, d. d., Ljubljana, ki se je ob tem preimenovala v Deželno banko Slovenije, d. d. S tem je Zveza hranilno-kreditnih služb prenehala obstajati.

Bančni sistem lahko opazujemo z različnih vidikov. Kot sem omenila, lahko v njem gledamo delujoče število institucij, lahko pa ga predstavimo z vidika tržnih deležev v odstotkih bilančne vsote. V tabeli 2 predstavljam tržne deleže v odstotkih bilančne vsote. Vidimo lahko, da je delež bank v bilančni vsoti zelo velik že v letu 2002, ko je znašal 98,6 %, nato pa se je iz leta v leto povečeval in je na koncu leta 2004 znašal kar 99,4 %. Podatki za leto 2005 so podatki o tržnem deležu v % bilančne vsote le v sklopu bank. Kakor vidimo, so nekoliko nižji kot prejšnja leta. Tako je bil tržni delež treh največjih bank v Sloveniji glede na delež vseh bank v Sloveniji v tistem letu, to je leta 2005, 50,6-odstoten, delež bančne institucije, ki je obravnavana kot primer v mojem diplomskem delu, pa je znašal konec leta 2005 1,7 %.

Tabela 2: Slovenski bančni sektor – tržni deleži v % bilančne vsote

	31. 12. 2002	31. 12. 2003	31. 12. 2004	31. 12. 2005
Banke	98,6	98,7	99,4	94,5
- Tri največje	55,4	53,0	52,1	50,6 ²
- Združena bančna institucija (Bančna institucija B)	1,34	1,33	1,82	1,7
Hranilnice	0,3	0,4	0,5	ni točnega podatka
Hranilno-kreditne službe	1,3	0,9	0,1	0
Skupaj	100	100	100	100

Vir: Banka Slovenije, 2006.

¹ Upoštevano je število bank skupaj s podružnicami tujih bank.

² Upoštewane so samo banke.

Tabela 3: Tržni deleži petih največjih bank v Sloveniji po bilančni vsoti in kapitalu

Banka	Delež po bilančni vsoti (v %)			
	2002	2003	2004	31. 12. 2005
NLB	35,3	34,0	32,4	31,5
NKBM	11,4	10,8	10,7	10,3
SKB	7,9	7,7	6,9	6,6
Banka koper	6,0	6,1	5,9	6,2
Abanka	8,5	8,6	8,5	8,6
Ostale banke in hranilnice	30,9	32,8	35,6	35,1
Združena bančna institucija (Bančna institucija B)	1,34	1,33	1,82	1,7
Bančna institucija A	1,1	0,9	0,1	0
Skupaj	100	100	100	100

Vir: Banka Slovenije, 2006.

Tabela 3 prikazuje tržne deleže petih največjih bank v Sloveniji in deleže bančnih institucij iz primera tako po bilančni vsoti kot tudi po kapitalu. Razvidno je, da se je delež pri večini bank v letu 2005 zmanjšal, le pri izjemah, kot sta Abanka in Banka Koper, se je delež nekoliko povečal.

2. POVEZOVANJE BANČNIH INSTITUCIJ

Kot sem omenila že v uvodu diplomskega dela, povezovanja potekajo v vseh gospodarskih panogah. Vzrok za to je največkrat konkurenčni pritisk v posamezni panogi, v mojem primeru v bančni, in celotnem gospodarskem sistemu. Posebno močan trend povezovanja med bančnimi institucijami je bil prisoten med letoma 1995 in 2006.

Vsa povezovanja morajo potekati po strogo določenih pravilih, ki jih predpisujejo zakoni, in pod nadzorom pristojnih državnih institucij (na primer Banka Slovenije, Agencija za trg vrednostnih papirjev) in nadzornih organov v družbah, torej mora bančna institucija v primeru, da se združi z drugo bančno institucijo oziroma drugo pravno osebo, predhodno pridobiti dovoljenje Banke Slovenije (Zakon o bančništvu, 2004).

Poznamo več vrst povezav med bančnimi institucijami. Bešter (1996, str. 30) v svoji knjigi kot splošni pojem pridobitve nadzora nad drugo institucijo uporablja kar pojem prevzem, čeprav naj bi šlo v primeru združitve za usklajevanje interesov udeleženk, pri samem prevzemu pa naj ne bi bilo tako. Preden nadaljujem z vrstami prevzemov, pa moram omeniti, da so za njihovo izvedbo potrebni določeni izpolnjeni pogoji. Tekavc in Pučnik (2002, str. 29) v svoji knjigi navajata tri. To so: dejstvo, da se lahko prevzemajo le kapitalske družbe, ker so njihove upravljaljske pravice lahko izražene v denarju, da obstajajo upravljaljske pravice udeleženk prevzemov v obliki vrednostnih papirjev in da le-ti kotirajo na borzi. Če

nadaljujem z delitvijo prevzemov, jih lahko glede na odnose med vključenima institucijama delimo na prijateljske oziroma sporazumne in sovražne. Bešter pa prevzeme deli še na način, za katerega bi lahko rekli, da je narejen z upoštevanjem materialnih ciljev vpletenih institucij. Na ta način prevzeme razdeli na (Bešter, 1996, str. 30):

- *Prevzem z odkupom delnic*, kar pomeni nakup zadostnega števila delnic z glasovalno pravico odprte delniške družbe, neposredno od njenih delničarjev. Prevzemna bančna institucija želi tako pridobiti potrebno število delnic oziroma glasov, ki bi zadoščali za prevzem nadzora nad prevzeto bančno institucijo, torej, da bo imela prevzemna bančna institucija vsaj relativno večino v prevzeti bančni instituciji, če že ne absolutne. Zaradi tega so lahko ogroženi interesi drugih delničarjev prevzete bančne institucije, vendar pa imajo iz tega razloga možnost prodaje svojih delnic, s tem pa tudi izstopijo iz bančne institucije (Tekavec, Pučnik, 2002, str. 42). Prevzeta bančna institucija je po takem prevzemu v celoti odgovorna za vse svoje obveznosti, razen če pozneje prevzem preraste v formalno združitev bančnih institucij.
- *Prevzem z odkupom premoženja*, pri katerem prevzemnik lahko pridobi nadzor nad drugo bančno institucijo z odkupom dela ali celote njenega premoženja. Po prodaji premoženja prevzemniku lahko ciljna bančna institucija ostane nespremenjena, najpogosteje pa po končanem prenosu lastništva kot pravna oseba preneha obstajati.
- *Združitve (spojitve in pripojitve)*, o katerih bom podrobneje govorila v nadaljevanju. Na tem mestu naj poudarim, da je glavna prednost združitve enostaven prenos lastništva, njena glavna pomanjkljivost pa prevzem obveznosti ciljne bančne institucije.

2.1. Opredelitev združitve in vrste združitev

Kadar iz dveh ali več bančnih institucij nastane ena bančna institucija, govorimo o združitvi bančnih institucij. Pri tem vsaj ena od teh preneha delovati, vendar ne z izvedbo likvidacije, temveč se njeno premoženje združi s premoženjem prevzemne bančne institucije. Delničarji bančne institucije, ki preneha delovati, dobijo delnice bančne institucije, na katero je ob združitvi preneseno njeno premoženje.

Združitve delimo na:

- pripojitve in
- spojitve.

Pri pripojitvah nadaljuje poslovanje ena sama bančna institucija, na katero druga prenese vse svoje premoženje in obveznosti ter nato preneha obstajati. Torej tu ne gre le za prenos premoženja, temveč tudi obveznosti, zato je treba med drugim razrešiti vrsto vprašanj v zvezi s pravicami in obveznostmi prevzete družbe do tretjih oseb.

Grafično lahko pripojitve prikažemo z naslednjim skrajšanim zapisom:

~~bančna institucija A~~ => bančna institucija B

Pri spojitvah pa se dve ali več bančnih institucij združi v novoustanovljeno bančno institucijo, na katero se prenese celotno premoženje in obveznosti bančnih institucij, ki se spajajo. Navedeno združitev na osnovi spojitve lahko prikažemo z naslednjim skrajšanim zapisom:

~~bančna institucija A + bančna institucija B~~ \Rightarrow bančna institucija C

V nekaterih primerih imajo spojitve v primerjavi s pripojitvami določene prednosti. Če se združujeta različno veliki bančni instituciji, se manjša bančna institucija pripoji k večji bančni instituciji. Če pa sta bančni instituciji približno enake velikosti, je pridobiti soglasje kateregakoli izmed nadzornih svetov bančnih institucij, s katerim bi njihova bančna institucija prenehala obstajati, težja naloga. V takšni situaciji se kot dosti boljša rešitev lahko izkaže oblikovanje nove bančne institucije (Bešter, 1996, str. 30).

2.2. Zakon o računovodstvu in bilanca stanja

Glede na temo mojega diplomskega dela je treba omeniti tudi zakon o računovodstvu, njegova pomembnejša določila v zvezi z obravnavano tematiko in teoretično ponazoritev bilance stanja bančne institucije.

2.2.1. Zakon o računovodstvu

Z zakonom o računovodstvu se urejajo vodenje poslovnih knjig ter izdelava letnih poročil za proračun in proračunske uporabnike ter za pravne osebe javnega in zasebnega prava (v nadaljevanju pravne osebe), ki ne vodijo poslovnih knjig na podlagi ZGD, zakona o gospodarskih javnih službah in zakona o društvih. Zakon o računovodstvu ureja tudi revidiranje letnih računovodskih izkazov izvajalcev, ki opravljajo gospodarske javne službe (Zakon o računovodstvu, 1999).

Pravne osebe morajo voditi poslovne knjige ter izdelovati letna in medletna računovodska poročila po določilih zakona o računovodstvu in drugih predpisih, kodeksu računovodskih načel ter slovenskih računovodskih standardih, ki jih izdaja Slovenski inštitut za revizijo. Po zakonu so pravne osebe odgovorne tudi za sestavljanje knjigovodskih listin. Tako pooblaščen oseba s podpisom na listini jamči, da je knjigovodska listina resnična in da prikazuje točne podatke o poslovnih dogodkih. Pravne osebe s pravilnikom podrobneje uredijo način sestavljanja knjigovodskih listin, vrste knjigovodskih listin, odgovornost za sestavo, gibanje in nadzor knjigovodskih listin ter njihovo hranjenje. Poslovne knjige pravne

osebe vodijo po sistemu dvostavnega knjigovodstva, če z zakonom ni določeno, da jih lahko vodijo po sistemu enostavnega knjigovodstva (Zakon o računovodstvu, 1999).

Računovodske izkaze in poročila o poslovanju sestavljajo pravne osebe za poslovno leto in tudi krajša časovna obdobja. Vrednost poslovnih dogodkov morajo knjižiti v polni višini oziroma v bruto znesku in jih ne smejo medsebojno poračunavati. Pri vodenju poslovnih knjig morajo upoštevati proračun, proračunski uporabniki in pravne osebe javnega prava enotni kontni načrt, ki ga je predpisalo ministrstvo za finance, pravne osebe zasebnega prava pa kontni okvir, ki ga je predpisal Slovenski inštitut za revizijo. Pomembno je tudi to, da morajo pravne osebe izkazovati podatke v zunajbilančni evidenci, če obravnavajo poslovne dogodke, ki trenutno ne vplivajo na postavke v bilanci stanja ali izkazu prihodkov in odhodkov, vendar so pomembni za ocenjevanje uporabljanja tujih sredstev, za morebitne prihodnje obveznosti, nadzorovanje poslovnih procesov in za informiranje. Poslovni dogodki, ki so izkazani v zunajbilančni evidenci, ob nastanku ne morejo imeti narave bilančnih postavk, ki bi vplivale na sredstva, obveznosti do virov sredstev ter na prihodke in odhodke (Zakon o računovodstvu, 1999).

2.2.2. Bilanca stanja bančne institucije

Eden pomembnejših izkazov je bilanca stanja (tabeli 4 in 5), ki vsebuje podatke o stanju sredstev in obveznosti do virov sredstev pravne osebe (v mojem primeru bančne institucije) ob koncu obračunskega obdobja. Če tako določa predpis, so v bilanci stanja lahko izkazani tudi podatki, ki jih ima pravna oseba v najemu ali v upravljanju. Sredstva in obveznosti do virov sredstev pa morajo biti v bilanci stanja razčlenjeni glede na njihovo vrsto (Zakon o računovodstvu, 1999).

Ob predstavitvi bilance stanja bančne institucije je treba povedati, da poleg bilance stanja obstajajo še drugi izkazi, ki jih morajo sestavljati bančne institucije. To sta na primer izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega izida. Poleg računovodskih izkazov mora bančna institucija na osnovi podatkov iz poslovnih knjig in računovodskih izkazov sestavljati še celo vrsto najrazličnejših poročil, ki jih predpisuje Banka Slovenije.

Izkaze, ki jih izdelujejo bančne institucije na letni ravni, mora revidirati pooblaščen revizor. Revidiranje je postopek preverjanja, presojanja in ocenjevanja, kar je bistven element vodenja vsake bančne institucije. V tržnem gospodarstvu postaja revidiranje kot posebna oblika nadziranja poslovanja bančnih institucij nepogrešljivo. S svojo usmerjenostjo v prihodnost odkriva pomanjkljivosti za nazaj z namenom odkritja možnosti za naprej. Ko govorimo o revidiranju, imamo v mislih računovodsko revidiranje, čeprav se je zadnje čase revidiranje razširilo tudi na druga področja družbe kot celote (Kavčič, 2000, str. 106).

Tabela 4: Bilanca stanja banke – aktiva

AKTIVA
Denar v blagajni in stanje na računih pri centralni banki
Finančna sredstva, namenjena trgovanju
Finančna sredstva, pripoznana po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida
Finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo
Krediti
Finančna sredstva v posesti do zapadlosti
Izvedeni finančni instrumenti, namenjeni varovanju
Spremembe poštene vrednosti skupine varovanih postavk pred obrestnim tveganjem
Obresti od finančnih sredstev
Opredmetena osnovna sredstva
Naložbene nepremičnine
Neopredmetena dolgoročna sredstva
Dolgoročne naložbe v kapital odvisnih, pridruženih in skupaj obvladovanih družb
Terjatve za davek od dohodkov pravnih oseb
Druga sredstva
Nekratkoročna sredstva v posesti za prodajo in ustavljeno poslovanje
SKUPAJ SREDSTVA

Vir: Banka Slovenije, 2007.

Tabela 5: Bilanca stanja banke – pasiva

PASIVA
Finančne obveznosti do centralne banke
Finančne obveznosti, namenjene trgovanju
Finančne obveznosti, pripoznane po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida
Finančne obveznosti, merjene po odplačni vrednosti
Finančne obveznosti, vezane na finančna sredstva, ki ne izpolnjujejo pogojev za odpravo pripoznanja
Izvedeni finančni instrumenti, namenjeni varovanju
Spremembe poštene vrednosti skupine varovanih postavk pred obrestnim tveganjem
Obresti za finančne obveznosti
Rezervacije
Obveznosti za davek od dohodkov pravnih oseb
Druge obveznosti
Obveznosti, vezane na nekratkoročna sredstva v posesti za prodajo in ustavljeno poslovanje
Osnovni kapital
Kapitalske rezerve
Kapital v zvezi s sestavljenimi finančnimi instrumenti
Presežek iz prevrednotenja
Rezerve iz dobička (vključno z zadržanim dobičkom)
Lastni deleži
Čisti dobiček/izguba poslovnega leta
Med letom izplačane dividende
SKUPAJ OBVEZNOSTI IN KAPITAL
ZUNAJBILANČNE OBVEZNOSTI

Vir: Banka Slovenije, 2007.

2.3. Motivi za povezovanje v bančnem sektorju

Slovenski bančni sektor je v primerjavi z drugimi bančnimi sektorji majhen in razpršen, kar predstavlja oviro za njegov razvoj. Bančne institucije v Sloveniji morajo postati večje, kot so zdaj, saj jim sedanja velikost tako doma kot tudi pri poslih s tujino ne omogoča učinkovitega izvajanja bančnih storitev. Bančne institucije v Sloveniji niso dovolj konkurenčne tujim, kar jih sili v povezovanje.

2.3.1. Splošni in posebni motivi bančnih institucij za povezovanje

V teoriji in praksi poznamo več vrst motivov za povezovanje bančnih institucij. V osnovi jih lahko ločimo na splošne in posebne.

Med splošnimi motivi Zajčeva (1998, str. 5) med drugimi navaja naslednje:

- *Uresničevanje ekonomije obsega*, ki predstavlja zmanjšanje stroškov na račun povečanega ponujenega obsega storitev, kar lahko pri bančnih institucijah med drugim pomeni tudi zmanjševanje števila podružnic in s tem števila zaposlencev ob povečani ponudbi vrst in obsega storitev.
- *Ponujanje storitev velikim strankam*. Zaradi majhnosti in majhnega kapitala posamezne bančne institucije niso sposobne v celoti servisirati velikih strank. Iz tega razloga se bančne institucije med seboj povezujejo in s tem povečujejo svojo kapitalsko moč. S tem si zagotovijo potrebno kapitalsko osnovo za servisiranje tudi velikih gospodarskih subjektov.
- *Konkuriranje tujim oziroma mednarodnim bankam*. Z vse večjo odprtostjo mednarodnih trgov prihaja vse bolj tudi do konkurence med nacionalnimi in tujimi bančnimi institucijami. Ena izmed možnosti za ohranitev tržnega položaja je povezovanje domačih bančnih institucij, po odprtju evropskemu gospodarskemu prostoru pa tudi do povezovanja s tujimi.
- *Povečanje rasti bančne institucije s povezavo*. Z združitvijo se kapital in bilančna vsota povečata, kar omogoča bančnim institucijam možnost ponudbe več vrst različnih storitev ter le-te v večjem obsegu kot pred združitvijo.
- *Razpršenost poslovanja v smeri zavarovalništva in drugih nebančnih finančnih storitev*. Zaradi vse večje konkurence in povpraševanja po dodatnih nebančnih finančnih storitvah (kot na primer s področja zavarovalništva) in zaradi potrebe po ustvarjanju večjih prihodkov bančne institucije se vse bolj uvajajo storitve tudi s tega področja.

- Razpršitev tveganja. Bančne institucije večkrat naletijo na različna tveganja pri uvajanju novih proizvodov, storitev in tehnologije. Večji obseg poslovanja pa jim omogoča boljše porazdelitev tveganja, zato so večje bančne institucije praviloma varnejše glede tveganja.
- Optimiranje strukture kapitala. Le-ta je prvotno sestavljen iz dveh delov, dolžniškega in lastniškega, vendar pa se struktura in višina kapitala ob združitvi spremenita. Splošno drži, da je cena dolžniškega kapitala na kapitalnem trgu nižja od cene lastniškega kapitala, zato v strukturi bančnih institucij prevladuje dolžniški kapital.

Ob splošnih motivih za združevanje bančnih institucij obstajajo tudi posebni motivi združevanj, ki so bolj specifični in jih je sorazmerno veliko. V nadaljevanju bom izpostavila le nekatere izmed njih, ki jih navaja Zajčeva (1998, str. 5). To so:

- Deregulacija in liberalizacija bančnega poslovanja. Z večjo liberalizacijo možnosti opravljanja določenih storitev, ki so jih v preteklosti lahko opravljale le banke, sedaj pa tudi druge nebančne institucije, so se prihodki bančnih institucij zmanjšali. K temu je pripomogla tudi ohlapnejša zakonodaja. Prav tako je imela na poslovanje bančnih institucij določen vpliv uvedba evra. Zaradi tega ni več potreb po izvajanju nekaterih poslov, med njimi tudi menjalniških. Za ohranitev obstoječega obsega poslovanja in njegovo večjo rast ter ustvarjanje večjega dobička ob zmanjševanju prihodkov so se morale bančne institucije začeti združevati.
- Počasna rast vsot v bančnem sektorju. Zaradi vse večje konkurence in zahteve po varnem poslovanju bančnih institucij je obstoječa rast njihovega kapitala in bilančne vsote prenizka. S povečanjem kapitala in bilančne vsote bi lahko bančna institucija povečala obseg poslovanja in tudi njegovo varnost.
- Preveliko število bančnih institucij glede na trg. Preveliko število bančnih institucij glede na trg vodi v majhne dobičke in majhne bilančne vsote le-teh ter posledično v majhne tržne moči. Za povečanje dobička in posledično tržne moči se bančne institucije v vse večjem številu odločajo za medsebojne povezave.

2.3.2. Temeljni ekonomski cilji združitve bančnih institucij v Sloveniji

V Sloveniji želijo bančne institucije z združevanjem doseči več ciljev. Eden izmed teh je doseči pomemben gospodarski položaj v slovenskem prostoru in okrepljen položaj pri poslovanju s tujino. Povezovanje med bančnimi institucijami na področju, kjer obstaja precejšnje geografsko prekrivanje njihovega območja delovanja, povzroči zmanjšanje števila bančnih institucij. Spremenijo se tržni deleži večine bank, med drugim tudi tržni delež združene bančne institucije. Tržna moč združene bančne institucije se na ta način poveča, saj je na trgu manjše število bančnih institucij.

Drug cilj, ki ga želijo bančne institucije v slovenskem gospodarstvu z združitvami doseči, je primeren donos in ekonomičnost poslovanja.

Tretji cilj je izkoristiti prednosti kapitalsko močnejše bančne institucije. Pri tem je pomembno, da si le-te s povezovanjem pridobijo čim večjo pogajalsko moč pri najemanju tujih virov in so čimbolj aktivne na področju kreditiranja. To jim omogoča tudi večjo možnost dajanja velikih kreditov in v prihodnosti možnost doseganja monopolnega položaja.

Četrti cilj slovenskih bančnih institucij pri njihovem združevanju je interes vsake bančne institucije, da zagotovi večjo varnost strankam. Splošno je znano, da bančne institucije z združitvami postanejo večje ter tako uspešnejše pri razpršitvi in zmanjšanju tveganj.

Zadnji, peti cilj povezovanja bančnih institucij pri nas pa je omogočiti lažji dostop do strank, ki jih posamezna manjša bančna institucija ne bi mogla spremljati v celotnem obsegu (Interno gradivo bančne institucije B, 2002).

2.3.3. Sinergije povezovanja bančnih institucij

Najpogostejša razlaga pojma sinergije pravi, da je le-ta pojav, pri katerem kombinacija dveh različnih delov povzroči učinek, ki preseže vsoto učinkov teh delov, kadar sta uporabljena ločeno. Če to razlago vključimo v razlago združitve bančnih institucij in njenih vplivov, lahko rečemo, da sta vrednost združene bančne institucije in njena ekonomska koristnost večji kot vsota vsake posamezne bančne institucije v primeru njunega samostojnega delovanja.

Razliko med tema dvema vrednostma (sinergijo) lahko prikažemo z naslednjo formulo (Repovž, 1996, str. 32):

$$\text{SINERGIJA} = V_{AB} - (V_A + V_B)$$

$$V_{AB} > V_A + V_B$$

$$V_A = V_A + V_B + \text{sinergija}$$

V_{AB} – vrednost združene bančne institucije

V_A – vrednost bančne institucije A pred združitvijo

V_B – vrednost bančne institucije B pred združitvijo

2.4. Pomen kulture organizacije pri združevanju

Vzroki za neuspeh združitve so različni. Kot najpogostejše vzroke Habeck, Kröger in Träm navajajo kulturne razlike med združujočima se bančnima institucijama, ki jih je po njuni združitvi težko odpraviti. Če bi iskali definicijo besede kultura, bi jih v literaturi našli kar nekaj. Habeck, Kröger in Träm kulturo opredelijo tako: »Kultura je pogosto uporabljena kot splošen pojem, ki zajema obnašanje, cilje, interese posameznikov in njihov jaz ter številne

druge razloge, ki jih ljudje ne želijo odkrito obravnavati.« (Habech, Kröger, Träm, 2000, str. 97)

Za uspešno združitev je torej tako imenovana kulturna integracija zelo pomembna. V nekaterih primerih združitve je bolj primerna prevlada ene kulture, medtem ko lahko v drugih primerih popolnoma uniči vrednost združitve. Če dve bančni instituciji delujeta na zelo različnih trgih, je primerneje, da kulturi pustimo ločeni. Ob popolni integraciji bančnih institucij za doseganje nove vrednosti pa je treba oblikovati skupno kulturo in pri tem od vsake od vpletenih bančnih institucij vzeti najboljše sestavine. Odločitev o tem, kateri pristop bosta bančni instituciji uporabili, je odvisna od več dejavnikov, kot so razlogi za združitev, podobnosti kultur združujočih se bančnih institucij in tako naprej (Habech, Kröger, Träm, 2000, str. 105).

Pomembna pri združevanju v povezavi s kulturo podjetij sta tudi organizacijska struktura bančnih institucij (Bobek, 1992, str. 205) in računovodstvo v združujočih se institucijah. S tem so mišljene podobnosti v računovodstvu bančnih institucij, saj je tako prilagoditev po združitvi veliko lažja. Lažje je tudi vrednotenje oziroma ocenjevanje vsake od vpletenih bančnih institucij, zaupanje zaposlencev in okolja v uspešnost združitve pa večje.

2.5. Metode vrednotenja bančnih institucij in menjalno razmerje

Ob interesu bančnih institucij za združitev pride tudi do obojestranskega ocenjevanja in ugotavljanja realnih vrednosti celotnega kapitala združujočih se bančnih institucij, kasneje pa je treba določiti še menjalno razmerje med njima. Skupščini združujočih se bančnih institucij sta tista organa, ki odločata o menjalnem razmerju med njima.

V teoriji in praksi poznamo tri različne pristope k ocenjevanju vrednosti bančnih institucij. Pristop, ki temelji na dejstvu, da je vrednost bančne institucije opredeljena z vrednostjo preteklih vlaganj vanjo, z upoštevanjem odbitkov za zastarelost, iztrošenost, nefunkcionalnost in tako dalje, imenujemo stroškovni pristop. Pristop, ki trdi, da ekonomske koristi oziroma donosi, ki jih lastnik pričakuje od prihodnjega poslovanja, določajo vrednost bančne institucije, imenujemo dohodkovni pristop. Pristop, ki izhaja iz predpostavke, da je vrednost določena s tržno ceno podobnih bančnih institucij, ki je bila dosežena ob njihovi prodaji, pa imenujemo tržni pristop.

Na omenjenih pristopih ocenjevanja vrednosti temeljijo različne metode ocenjevanja. K stroškovnemu pristopu tako uvrščamo na primer metodo neto aktive oziroma metodo čiste vrednosti sredstev, k dohodkovnemu pa metodo sedanje vrednosti neto denarnih tokov (Praznik, 2000, str. 11–12).

Pomembno je dejstvo, da je ustreznost posamezne uporabljene metode različna od primera do primera, kar bom podrobneje navedla pri obravnavi praktičnega primera v naslednjem poglavju diplomskega dela.

3. Predstavitev izvedbe združitve dveh bančnih institucij na primeru združitve bančnih institucij A in B

Bančni instituciji, ki ju obravnavam v nadaljevanju, ne navajam poimensko, ker bi za podrobnejšo obravnavo konkretnega primera združitve morala uporabiti vrsto podatkov in drugih podrobnosti, ki pa imajo določeno stopnjo zaupnosti. Zato sem za diplomsko delo konkreten primer prilagodila potrebam za splošni prikaz oziroma model združitve dveh gospodarskih družb, v obravnavanem primeru bančnih institucij, in ju iz teh razlogov poimenovala kot »bančna institucija A« in »bančna institucija B«. Bančno institucijo, ki je nastala z združitvijo omenjenih institucij, sem poimenovala »združena bančna institucija«.

3.1. Predstavitev bančne institucije A

Bančna institucija A (priloga 3) je bila ustanovljena leta 1971 in je prvotno predstavljala krovno organizacijo – zvezo – samostojnih bančnih institucij, ki jih je bilo leta 1997 70, leta 2000 pa 66. Leta 2003 so vse omenjene bančne institucije razen dveh prenesle poslovanje na bančno institucijo A. Le-ta je poleg poslovnih funkcij skrbela še za razvoj in varnost poslovanja ter usmerjala njihovo poslovno politiko, opravljala predstavniško in zastopniško funkcijo pri monetarnih in drugih ustanovah ter skrbela za uvajanje novih storitev. Glavni cilj teh je bil, da samostojne bančne institucije postanejo popoln finančni servis za svoje stranke (kmete). Nova bančna zakonodaja je leta 1999 uvedla za te bančne institucije enake kriterije in zahteve, kot so veljale za druge bančne institucije. Večina samostojnih institucij teh zahtev ni mogla izpolniti, zato so se do konca leta 2003 pripojile k zvezi – bančni instituciji A. Bančna institucija A je še naprej sledila zakonskim zahtevam ter temu prilagodila pretežni del svoje organizacije in način poslovanja. Težave pa so nastale pri vzpostavitvi lastnega informacijskega sistema kot enega izmed ključnih pogojev za pridobitev potrebnih licenc Banke Slovenije za nadaljnje poslovanje (Interno gradivo bančne institucije A, 2003).

Tudi za bančno institucijo A je veljala zahteva glede uskladitve z novo bančno zakonodajo, in sicer do 20. 2. 2004. Z nekaterimi zakonskimi zahtevami se je uskladila sorazmerno hitro, nekatere pa so ostale neuresničene, in sicer:

- prilagoditev notranje organizacije in kadrovska okrepitev;
- oblikovanje ustreznih zavarovanj za svoje terjatve;
- oblikovanje ugotovljenih potrebnih rezervacij;
- uvedba sodobne bančne informacijske tehnologije.

Na osnovi podrobnejših analiz je bilo kmalu ugotovljeno, da tudi bančna institucija A tako zaradi razpoložljivih materialnih kot tudi kadrovskih virov ne bo sposobna izpolniti vseh zakonskih zahtev v predpisanem roku, pa tudi v daljšem časovnem razdobju ne.

Naj na tem mestu še na kratko povzamem glavne naloge bančne institucije A. Te naloge so bile (Interno gradivo bančne institucije A, 2002):³

- zastopanje sistema svojih članic ter koordiniranje raznih aktivnosti na ravni države in Banke Slovenije;
- vodenje skupne likvidnostne rezerve, zagotavljanje varnosti poslovanja svojih članic in njihove likvidnosti;
- usklajevanje poslovne politike pri zbiranju in nalaganju sredstev ter skrb za prerazporejanje sredstev med posameznimi članicami;
- skrb za izobraževanje in enoten informacijski sistem ter ostale aktivnosti, ki so v skupnem interesu članic (uvajanje novih storitev, promocija in tako dalje).

Poleg vloge krovne organizacije je bančna institucija A sprejemala tudi presežek denarnih sredstev posameznih svojih članic in zbrana sredstva posredovala svojim članicam, ki niso imele dovolj razpoložljivih virov za kreditiranje (Interno gradivo bančne institucije A, 2002).

3.2. Predstavitev bančne institucije B

Pod okriljem bančne institucije A »delne« bančne institucije niso smele opravljati vseh bančnih poslov, kot na primer dajanje kreditov ostalim gospodarskim družbam. Zato so kmetijske in gospodarske zadruge ter bančna institucija A leta 1990 ustanovili bančno institucijo B – banko splošnega tipa – z namenom, da ponudi učinkovit bančni servis predvsem slovenskemu združenstvu ter kmetijstvu in živilski industriji. Banka je imela dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje vseh bančnih in finančnih poslov doma in v tujini.

Bančna institucija B (priloga 4) je bila ustanovljena kot delniška družba, svojo dejavnost pa je opravljala na sedežu banke v Ljubljani in na več kot petnajstih dislociranih enotah po vsej državi. S kontinuiranim sodelovanjem z združnim sistemom, kmetijstvom, gozdarstvom in širšim področjem agroživilstva je izvajala finančno podporo njihovi dejavnosti in razvoju. Hkrati je ohranjala status delniške družbe in poslovala po bančnih načelih. V celotnem obdobju svojega poslovanja je povečevala obseg poslovanja in tržni delež. Z visoko kapitalsko ustreznostjo je vsa leta zagotavljala varno poslovanje. Leta 2001 je začela izdajati plačilno kartico Activa-Eurocard/Mastercard in sodelovala pri sklepanju pogodb za varčevanje po nacionalni varčevalni shemi (Interno gradivo bančne institucije B, 2003).

³ Poimenovanje uporabljenih virov obravnavanih bančnih institucij le z imenom Interna gradiva uporabljam zaradi tega, ker so gradiva interne narave in z določeno stopnjo zaupnosti in niso javno dostopna. Zaradi tega so bila ta gradiva uporabljena le v omejenem obsegu in v prilagojeni obliki.

Dostopnost storitev je bančna institucija B povečala s širjenjem poslovne mreže v vseh kmetijsko pomembnih središčih in povezovanjem s članicami bančne institucije A.

Z dokapitalizacijo in z razporejanjem doseženega dobička je svoj kapital povečala od začetnih 10 mio tedanjih dinarjev ob ustanovitvi na 6.681 mio SIT ob koncu leta 2003. Z namenom povečevanja deviznega poslovanja je razvila korespondenčno mrežo z bankami na vseh celinah in vzpostavila odnose s skoraj 300 bančnimi institucijami po svetu (Interno gradivo bančne institucije B, 2003).

Zanimivo dejstvo je, da je bila vse do sprejetja novega zakona o bančništvu leta 1999 ena izmed 10 bančnih institucij v državi, ki je imela dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje vseh bančnih in drugih finančnih storitev tako doma kot v tujini, in sicer tako na tolarskem kot tudi deviznem področju.

Bančna institucija B je tekoče spremljala razvoj bančnega poslovanja ter sproti uvajala nove bančne in finančne storitve. Velik napredek je dosegla zlasti na področju razvoja informacijske tehnologije, na področju storitev plačilnega prometa, elektronskega bančništva, storitev investicijskega bančništva, zlasti na trgu vrednostnih papirjev (Interno gradivo bančne institucije B, 2003).

Po uveljavitvi novega zakona o bančništvu je v letu 2000 bančna institucija B pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev, razen naslednjih (Interno gradivo bančne institucije B, 2003):

- finančni zakup (lizing);
- zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb;
- posredovanje pri sklepanju posojilnih in kreditnih poslov;
- upravljanje pokojninskih skladov po zakonu, ki ureja pokojninske sklade;
- opravljanje skrbniških storitev po zakonu o investicijskih skladih in družbah za upravljanje;
- opravljanje skrbniških storitev po zakonu o varstvu kupcev stanovanj in enostanovanjskih hiš;
- oddajanje sefov.

3.3. Predstavitev poteka postopkov združitve

Osnove postopkov združitve gospodarskih družb določajo ZGD, zakon o trgu vrednostnih papirjev, zakon o varstvu konkurence, za bančne institucije pa tudi zakon o bančništvu. Vse postopke združevanja gospodarskih družb je treba voditi in izvesti po veljavnih predpisih, kar je bilo upoštevano tudi pri pripojitvi bančne institucije A k bančni instituciji B.

Celotni postopek združevanja katerihkoli gospodarskih družb je praviloma zelo zahteven, tako po strokovni kot tudi po formalnopravno plati, in tudi dolgotrajen. To lahko ugotovimo tudi na primeru združitve bančne institucije A in bančne institucije B. Na osnovi številnih in obsežnih gradiv sem namreč ugotovila, da so bile že v letu 1999, torej pet let pred združitvijo, izdelane prve analize o upravičenosti združitve. Izdelane so bile tudi prve analize o pozitivnih in negativnih učinkih za eno in drugo bančno institucijo ter ocenjeni sinergijski učinki. Istočasno so bili opravljeni razgovori z večjimi lastniki ene in druge bančne institucije. Dejansko pa se je postopek združevanja začel v letu 2000, ko so se upravi in večji lastniki obeh institucij dogovorili, da se začnejo pripraviti za sprejetje potrebnih odločitev za formalni začetek združevanja. Prve analize so namreč pokazale, da so prednosti in ocenjeni pozitivni sinergijski učinki večji od pomanjkljivosti in negativnih sinergijskih učinkov.

Po obsežnih pogajanjih vodstev obeh bančnih institucij in razgovorih z nekaterimi njunimi lastniki je bil sprejet ustni dogovor, da se pripravijo potrebne osnove za formalni začetek združevanja. Ob tem je treba poudariti, da sta bili bančni instituciji poslovno tesno povezani ter sta zelo podrobno poznali poslovanje in kakovost njunih portfeljev. Postopek združevanja se je formalno začel leta 2001, ko so pristojni organi obeh institucij sprejeli odločitev o začetku postopkov za izvedbo združitve, čeprav je bila formalna združitev izvedena šele 30. 6. 2004.

Na osnovi proučitve obsežnih internih gradiv bančne institucije A in B bom v nadaljevanju na zelo zgoščen način prikazala celotni izvedeni postopek združitve omenjenih bančnih institucij. Prikazani postopek lahko obravnavamo tudi kot splošen model za združitev katerihkoli gospodarskih družb, pri čemer pa je treba upoštevati njihovo specifičnost v poslovanju in tudi morebitno posebno pravno ureditev (npr. zavarovalnice, skladi). Celotni postopek združitve sem zajela v petnajstih vsebinskih sklopih oziroma korakih. Opozoriti pa moram, da si vsi postopki vedno ne sledijo v zaporedju, kot so prikazani, temveč nekateri potekajo hkrati oziroma pride do njihovega zaključka šele po izvedbi nekaterih, ki so v tem primeru navedeni prej.

1. Odločitev o načinu združitve (spojitev ali pripojitev): Na osnovi predhodnih ugotovitev so uprava in nadzorni svet bančne institucije B ter direktor in upravni odbor (v funkciji nadzornega sveta) bančne institucije A sprejeli skupen dogovor, da se združitev izvede na osnovi pripojitve bančne institucije A k bančni instituciji B.
2. Sklenitev pogodbe o pripojitvi: Pogodba o pripojitvi je bila sklenjena po pridobitvi revizorjevega pisnega poročila o reviziji računovodskih izkazov za leto 2002, dopolnjenega za prvo polletje 2003. Revidirano letno poročilo za leto 2002 in dopolnjeno za prvo polletje 2003 je bila namreč podlaga za združitev bančnih institucij A in B. Na dan sklenitve pogodbe o pripojitvi sta morali imeti obe bančni instituciji tudi že izdelano revidirano letno poročilo.

Po sklenitvi pogodbe je bančna institucija B v skladu s pravili Ljubljanske borze javno objavila namero o pripojitvi bančne institucije A.

Navedem naj še nekaj podatkov glede pogodbe o pripojitvi. Le-ta je pogodba korporacijskega prava in po svoji vsebini sodi v pravo statusnega preoblikovanja gospodarskih družb. Sklepajo jo uprave gospodarskih družb, ki se združujejo.

Sestavine pogodbe o pripojitvi so zakonsko določene. Pravni temelj za pripravo je bil 512. člen ZGD, ki določa obvezne sestavine pogodbe. Poleg zakonsko določenih sestavin je imela pogodba tudi druge sestavine, za katere sta se bančni instituciji dogovorili v času priprav na združitev.

Pogodba o pripojitvi je navadno razdeljena na več sklopov; tudi pogodba med bančnima institucijama A in B je bila razdeljena na več sklopov, in sicer (Interno gradivo bančne institucije B 2003):

- **Opredelitev predmeta pogodbe:** V primeru, ki ga obravnavam, je bila to pripojitev bančne institucije A kot prenos premoženja prevzete družbe z vsemi pravicami in obveznostmi na bančno institucijo B kot prevzemno bančno institucijo. Navedeni so bili imeni firm in sedeža obeh bančnih institucij ter drugi identifikacijski podatki.
- **Splošna določila:** Tukaj so bili opredeljeni vsi v pogodbi uporabljeni pravni pojmi in njihov pomen.
- **Določila o prenosu premoženja:** Celotno premoženje prevzete bančne institucije je bilo preneseno na prevzemno bančno institucijo, se pravi iz A v B, s pravnimi posledicami prenosa za prevzemno bančno institucijo B. Delničarjem (v našem primeru deležnikom) prevzete bančne institucije so bile zagotovljene delnice prevzemne bančne institucije, to je bančne institucije B. Z združitvijo je prešlo na bančno institucijo B vse premoženje bančne institucije A ter njene pravice in obveznosti. Bančna institucija B je kot univerzalni pravni naslednik vstopila v vsa pravna razmerja, katerih subjekt je bila bančna institucija A.
- **Menjalno razmerje delnic in denarna doplačila:** Deležnikom bančne institucije A, ki so bili imetniki menjalnih deležev, so se v zameno za deleže bančne institucije A zagotovile delnice bančne institucije B v razmerju 1 : 1 brez denarnih doplačil.
- **Povečanje osnovnega kapitala in izdaja novih delnic prevzemne bančne institucije oziroma natančen opis postopkov v zvezi s prenosom delnic bančne institucije B na delničarje bančne institucije A:** Bančna institucija B je povečala osnovni kapital v višini vrednosti pripojitve z izdajo novih delnic, ki nosijo enake pravice kot vse že prej izdane delnice.
- **Imenovanje zastopnika za prevzem delnic in postopki v zvezi s prenosom delnic:** Za izvedbo prenosa delnic je bančna institucija A sklenila s Klirinško depotno družbo, d. d., Ljubljana (v nadaljevanju KDD), pogodbo o opravljanju storitev v zvezi s pripojitvijo. S to pogodbo je bila KDD imenovana za zastopnika za prevzem novih delnic bančne institucije B.

- **Dan, od katerega so delnice bančne institucije B, ki jih je ta zagotovila zaradi izvedbe pripojitve, udeležene v dobičku in vse podrobnosti v zvezi z uveljavitvijo te pravice:** Nove delnice bančne institucije B so bile prvič udeležene v dobičku bančne institucije B, ki ga je dosegla v poslovnem letu 2004.
 - **Dan, od katerega dalje se šteje, da so dejanja bančne institucije A opravljena za račun bančne institucije B:** Instituciji sta se dogovorili, da je bil dan pripojitve 30. 6. 2004. Od tega dne se šteje, da so dejanja bančne institucije A opravljena za račun bančne institucije B.
 - **Navedba vseh posebnih ugodnosti, ki jih bančna institucija B zagotavlja upravi, upravnemu in nadzornemu odboru bančne institucije A:** Zaradi prenehanja poslovanja bančne institucije A so z dnem pripojitve prenehale funkcije upravi, upravnemu in nadzornemu odboru. Prav tako je prenehala pravna subjektiviteta prevzete družbe.
 - **Določila glede delovnih razmerij:** Opredeljena so bila pravna razmerja, ki izhajajo iz delovnega razmerja in imenovanja uprave ter zaposlencev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi na način, ki ne vsebuje posebnih ugodnosti, temveč le ohranjanje pravic, ki izhajajo iz teh razmerij.
 - **Poslovanje do veljavnosti pripojitve:** Pogodbeni stranki sta se dogovorili o načelih poslovanja do veljavnosti pripojitve, to je do dneva vpisa pripojitve v sodni register.
 - **Poslovna skrivnost:** Pogodbeni stranki sta določili način ravnanja s podatki in informacijami, ki štejejo za poslovno skrivnost.
 - **Dovoljenje za združitev:** Pogodbeni stranki sta določili, da bosta vlogo Banki Slovenije, ki odloča o dovoljenju za združitev, posredovali skupaj, in to takoj, ko bodo za to izpolnjeni zakonski pogoji.
 - **Določila o stroških:** Pogodbeni stranki sta pri opredelitvi stroškov izhajali iz načela, da vsaka stranka nosi pri njej nastale stroške.
 - **Veljavnost pogodbe in veljavnost pripojitve:** Opredeljena so bila vsa tista pravna dejstva, ki so povezana s poslovanjem do veljavnosti pripojitve.
3. Izdelava pisnega poročila uprav o pripojitvi: Upravi sta se dogovorili, da bosta izdelali skupno poročilo uprav o pripojitvi. V njem sta morali obrazložiti ter pravno in ekonomsko utemeljiti razloge za pripojitev in predvidene posledice pripojitve ter vsebino pogodbe o pripojitvi (predvsem menjalno razmerje delnic in višino morebitnih denarnih doplačil).

V poročilu o pripojitvi je treba opozoriti na morebitne težave, ki bi lahko nastale pri ocenjevanju vrednosti obeh bančnih institucij, in na posledice teh težav za določitev menjalnega razmerja oziroma drugih pravic.

4. Imenovanje pripojitvenega revizorja in revizija pripojitve: Na skupen predlog nadzornega sveta bančne institucije B in upravnega odbora bančne institucije A je sodišče imenovalo skupnega revizorja. Revizor je na podlagi opravljene revizije v obeh

bančnih institucijah in opravljenega vrednotenja premoženja obeh bančnih institucij pripravil revizijsko poročilo o pripojitvi.

Revizijsko poročilo o pripojitvi mora vsebovati mnenje revizorja o tem, ali je zagotovljen delež delnic prevzemne družbe po menjalnem razmerju, predlaganem v pogodbi o pripojitvi, in višina morebitnih denarnih doplačil oziroma ponujena odpravnina primerno nadomestilo za delnice prevzete družbe. V revizijskem poročilu je treba razložiti predvsem metode ocenjevanja vrednosti družb, ki so bile uporabljene za določitev menjalnega razmerja, predlaganega v pogodbi o pripojitvi. Treba je navesti razloge, zaradi katerih je uporaba teh metod v konkretnem primeru ustrezna za določitev menjalnega razmerja. Kadar je bilo za določitev menjalnega razmerja uporabljenih več metod, je treba navesti, kakšno menjalno razmerje je bilo ugotovljeno pri uporabi posameznih metod. Prav tako je treba obrazložiti, v kolikšnem deležu je bila upoštevana posamezna od teh metod pri določitvi menjalnega razmerja in katere posebne težave se kažejo pri ocenjevanju vrednosti družb, udeleženih pri pripojitvi.

Pripojitveni revizor mora pregleda tudi vsebino pogodbe o pripojitvi.

5. Pregled pripojitve s strani nadzornega sveta: Upravni odbor bančne institucije A (v vlogi nadzornega sveta) in nadzorni svet bančne institucije B sta vsak na svoji seji pregledala nameravano pripojitev potem, ko sta prejela letno poročilo za poslovno leto 2002 in dopolnjeno za prvo polletje 2003. Bilančni presečni dan, določen v pogodbi o pripojitvi, je bil 30. 6. 2003, zato je moralo biti letno poročilo za poslovno leto 2002, dopolnjeno za obdobje do 30. 6. 2003, sprejeto. Zakonskih ovir, ki bi preprečevale nadzornemu svetu oziroma upravnemu odboru, da bi istočasno sprejel letno poročilo in pregledal nameravano pripojitev, ni bilo. Postopkovno je bilo treba le zagotoviti, da je bilo najprej sprejeto letno poročilo in nato pregledana nameravana pripojitev.
6. Vloga Banki Slovenije za izdajo dovoljenja za združitev: Ko sta nadzorni svet bančne institucije B in upravni odbor bančne institucije A pregledala nameravano pripojitev in o pregledu izdelala pisno poročilo, so bili izpolnjeni pogoji za vložitev vloge Banki Slovenije, ki je bila skupna in sta jo podpisali upravi obeh bančnih institucij.

Vloga Banki Slovenije za izdajo dovoljenja za pripojitev med drugim vsebuje različne priloge, kot so pogodba o pripojitvi, revizijsko poročilo o pripojitvi, sklep o pripojitvi, pogodbo o medsebojnih pravicah in obveznostih, opis prednosti nove organiziranosti s poudarkom na poslovnem rezultatu, konsolidirane računovodske izkaze ob pripojitvi ter podatke o konsolidiranem jamstvenem kapitalu in kapitalski ustreznosti.

Po zakonu o bančništvu je pred registracijo pripojitve obvezna pridobitev dovoljenja Banke Slovenije za združitev. Določen je postopek za izdajo dovoljenja za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev, ne pa za združitev. Zato se smiselno uporabljajo

določbe, ki veljajo za izdajo dovoljenja za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev. Vendar se je treba posvetovati z Banko Slovenije, ki določi, kakšen bo postopek in katere listine je treba priložiti vlogi za izdajo dovoljenja. Glede na predvidene spremembe v sestavi članov uprave in nadzornega sveta je bilo treba ob upoštevanju določb 24., 25. ter 29. člena zakona o bančništvu predložiti tudi vlogo za izdajo dovoljenja za člane uprave in podatke o članih, da izpolnjujejo pogoje za članstvo v nadzornem svetu.

7. Dovoljenje Urada za varstvo konkurence: Ker je Urad za varstvo konkurence že predhodno pregledal priglašeno koncentracijo pred pripojitvijo bančne institucije A k B, posebna prigrasitev pogodbe potem ni bila potrebna. Tako je zadoščalo posredovanje Uradu za varstvo konkurence obvestila institucij A in B o tem, da je sklenjena pogodba o pripojitvi in da je nameravano pripojitev pregledal nadzorni svet oziroma upravni odbor.
8. Predložitev pogodbe o pripojitvi registrskemu sodišču: Uprava bančne institucije B oziroma pooblaščen notar je predložil pogodbo o pripojitvi in sklep nadzornega sveta bančne institucije B registrskemu sodišču v Ljubljani. Istimu registrskemu sodišču je predložila pogodbo o pripojitvi in sklep upravnega odbora uprava oziroma direktor bančne institucije A. Obvestilo o predložitvi pogodbe o pripojitvi registrskemu sodišču je bilo treba objaviti v Uradnem listu Republike Slovenije. V objavi so bili delničarji bančne institucije B in deležniki bančne institucije A opozorjeni na skupščino bančne institucije B oziroma zbor bančne institucije A. Tam se je odločalo o pripojitvi ter se je delničarjem oziroma deležnikom zagotovil vpogled vseh listin in dokumentov, potrebnih za pripojitev.
9. Priprave na skupščino oziroma zbor: Uprava bančne institucije B in uprava oziroma direktor bančne institucije A sta zagotovila, da so bile več kot mesec dni pred zasedanjem skupščine oziroma zbora, na katerih se je sklepalo o soglasju za pripojitev, delničarjem bančne institucije B in deležnikom bančne institucije A na razpolago naslednje listine:
 - pogodba o pripojitvi;
 - letna poročila za zadnja tri poslovna leta, to je za leto 2000, 2001 in 2002 z dopolnitvijo do 30. 6. 2003;
 - skupno poročilo uprav;
 - revizijsko poročilo o pripojitvi;
 - poročilo nadzornega sveta oziroma upravnega odbora o pregledu pripojitve.
10. Soglasje skupščine oziroma zbora in potrditev pogodbe o pripojitvi: Zbor bančne institucije A in skupščina bančne institucije B sta potrdila predloženo pogodbo.

11. Povečanje osnovnega kapitala zaradi izvedbe pripojitve: Po pogodbi o pripojitvi se je osnovni kapital bančne institucije B povečal za osnovni kapital, ki je bil prenesen iz bančne institucije A z izdajo novih imenskih delnic (število delnic je bilo določeno v skladu z višino osnovnega kapitala) z nominalno vrednostjo 1.000 SIT za eno novo delnico bančne institucije B. O povečanju osnovnega kapitala je sklepala skupščina bančne institucije B.

Zaradi pripojitve je prišlo pri prevzemni bančni instituciji do spremembe njenega osnovnega kapitala, ki je ena od obveznih sestavin statuta, zato je bilo treba spremeniti ustrezne določbe statuta. Statut je bilo treba spremeniti tudi zaradi spremembe imena bančne institucije, statusnih sprememb (novi zastopniki) in novega nadzornega sveta.

12. Predlog za vpis pripojitve v sodni register: Upravi obeh bančnih institucij, ki sta bili udeleženi pri pripojitvi, sta morali vložiti predlog za vpis pripojitve pri registrskem sodišču po sedežu prevzemne bančne institucije; predlog za vpis pripojitve lahko za prevzeto družbo vloži tudi uprava prevzemne družbe.

13. K predlogu za vpis pripojitve v sodni register morata upravi obeh družb predložiti naslednje (Uredba o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register, 2002):

- izjavo uprav, da pripojitveni sklepi v predpisanem roku (1 mesec) niso bili izpodbijani ali da so bili izpodbijani sklepi zavrjeni;
- pripojitveno pogodbo;
- zapisnike zasedanj skupščin vseh družb, ki so udeležene pri pripojitvi, na katerih se je sklepalo o soglasju za pripojitev;
- poročilo uprav o pripojitvi;
- poročilo o reviziji pripojitve;
- poročilo nadzornih svetov o pregledu pripojitve;
- dovoljenje oziroma soglasje Banke Slovenije;
- dovoljenje Vlade Republike Slovenije, da se lahko v imenu firme uporablja beseda »Slovenija« ob spremembi imena bančne institucije B;
- dovoljenje Urada za varstvo konkurence;
- zaključno poročilo bančne institucije A;
- izjavo zastopnika prevzete družbe, da so mu bile delnice izročene.

Z vpisom povečanja osnovnega kapitala in pripojitvene pogodbe v sodni register preide premoženje prevzete družbe na prevzemno, prevzeta družba pa preneha obstojati. Delničarji družbe, ki se je pripojila, s tem postanejo delničarji prevzemne družbe.

14. Vpis pripojitve v sodni register – vpis povečanja kapitala in pripojitvene pogodbe: Pripojitev bančne institucije A k B je bila vpisana v sodni register Okrožnega sodišča v Ljubljani. Z dnem vpisa pripojitve v sodni register je statusnopravno bančna institucija A prenehala poslovati.

Z dnem vpisa pripojitve bančne institucije A k B v sodni register Okrožnega sodišča v Ljubljani je bila pogodba o pripojitvi statusnopravno izvedena in nove delnice bančne institucije B, ki jih je izdala zaradi izvedbe pripojitve, so se štele za vplačane. Z dnem vpisa pripojitve v sodni register so nastale pravne posledice, opredeljene v pogodbi o pripojitvi:

- prenehale so funkcije uprave in nadzornega sveta bančnih institucij A in B, nove funkcije pa so bile določene v pogodbi o pripojitvi;
- spremenilo se je ime bančne institucije B;
- zaposlencem v bančni instituciji A so prenehala delovna razmerja, vsi pa so se zaposlili v bančni instituciji B.

15. Javna objava informacije o zaključenem postopku pripojitve:

Po pravilih Ljubljanske borze, na kateri kotirajo vrednostni papirji bančne institucije B in po zakonu o trgu vrednostnih papirjev je bančna institucija B v časopisu Dnevnik in na spletnih straneh borze objavila obvestilo, da so postopki pripojitve bančne institucije A k bančni instituciji B uspešno zaključeni, ter spremembo imena firme bančne institucije B (Interno gradivo združene bančne institucije, 2004).

3.4. Določitev primernega menjalnega razmerja

V postopku združevanja sta upravi zasledovali načelo nespremenjenega premoženjskega položaja, po katerem se premoženjski položaj delničarjev oziroma deležnikov udeleženk združevanja zaradi združevanja ne sme poslabšati. To pomeni, da mora posamezni deležnik bančne institucije A prejeti delnice bančne institucije B v enaki vrednosti, kot je vrednost vložka, ki ga je imel pred združitvijo. Uresničitev načela nespremenjenega premoženjskega položaja zagotavlja primerno menjalno razmerje.

Prvi korak za določitev primernega menjalnega razmerja je bil ugotovitev vrednosti udeleženk združevanja, ki bi predstavljala osnovo za menjalno razmerje. Kot strokovno podlago za določitev vrednosti sta upravi naročili pri pooblaščenem ocenjevalcu vrednosti podjetij izdelavo ocene poštene vrednosti lastniškega kapitala udeleženk združevanja. Le-ta je pri oceni vrednosti izhajal iz veljavnih predpisov in strokovne prakse ter kot vrsto vrednosti izbral pošteno vrednost, definirano kot vrednost, ki temelji na zakonskih določbah in ki je pridobljena z uporabo najustreznejših metod vrednotenja v danih razmerah (upoštevajoč značilnosti družb, ki se ocenjujeta, in razpoložljivost informacij), brez upoštevanja odbitkov za pomanjkanje tržljivosti in neobvladljivosti.

Pri izbiri metode za oceno poštene vrednosti je pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij upošteval ZGD, ki določa, da je treba oceniti vrednost udeleženk združevanja ob predpostavki njihovega samostojnega delovanja, ne upošteva sinergijskih učinkov združevanja. Kot najprimernejšo metodo vrednotenja je izbral metodo diskontiranega denarnega toka, ki jo kot najprimernejšo metodo priporoča tudi komentar k ZGD. Metode, ki temeljijo na načinu

vrednotenja, zasnovanem na sredstvih, v tem primeru niso primerne, ker za banke velja, da so njihovi računovodski izkazi pod večjim nadzorom (tako revizorjev kot Banke Slovenije) kot pri ostalih podjetjih in da zato knjigovodske vrednosti odražajo realnejše vrednosti kot v računovodskih izkazih drugih podjetij. Zato se tudi pri primerjavi tržnih mnogokratnikov v nasprotju z drugimi podjetji kot najprimernejši tržni mnogokratnik uporablja tržna vrednost delnice v primerjavi z njeno knjigovodsko vrednostjo. Namesto da bi kot metodo ocenjevanja uporabili na sredstvih zasnovan način vrednotenja, je za banke zato primerneje uporabiti kot eno od vrednostnih podlag za določanje menjalnega razmerja kar knjigovodsko vrednost kapitala (Interno gradivo bančne institucije B, 2003).

Zaradi nerazvitosti trga kapitala v Sloveniji in neprimerljivosti bančne institucije A z drugimi bančnimi institucijami, ki kotirajo na borzah, tudi ni bilo primerno uporabiti metod, ki temeljijo na načinu vrednotenja, zasnovanem na tržnih primerjavah.

Z uporabo metode diskontiranega denarnega toka pa pooblaščen ocenjevalec ni prišel do vrednosti, ki bi zagotavljala osnovo za določitev menjalnega razmerja. Zaradi nizkega količnika kapitalske ustreznosti, relativno visoke stopnje tveganosti v primerjavi z bankami in nizke dobičkonosnosti je rezultat uporabe te metode pri bančni instituciji A pokazal negativno vrednost. Takšen rezultat so dajale slutiti tudi vse predhodne analize, katerih namen je bil ekonomsko upravičiti potrebo po pripojitvi bančne institucije A k B, in pregled Banke Slovenije, ki so skupno ugotavljali, da bančna institucija A v obstoječi obliki ni bila sposobna nadaljnjega varnega in uspešnega poslovanja (Interno gradivo bančne institucije B, 2003).

Upoštevajoč že zgoraj povedano dejstvo, da zaradi specifičnosti bank njihove knjigovodske vrednosti odražajo realnejše vrednosti v računovodskih izkazih kot pri drugih gospodarskih družbah, je pooblaščen ocenjevalec za določanje menjalnega razmerja kot edino preostalo vrednostno osnovo uporabil knjigovodske vrednosti lastniškega kapitala udeleženk združevanja. To izbiro je utemeljil z dejstvom, da so vse ocene ekonomske upravičenosti združevanja pokazale sinergijske učinke, ki bodo dajali bistveno boljše rezultate poslovanja, kot bi ju dosegali obe bančni instituciji, če bi poslovali samostojno. Zaradi tega je bilo treba pri določanju menjalnega razmerja v večji meri upoštevati premoženjsko stanje obeh udeleženk združevanja kot pa njune bodoče vrednosti, temelječe na pričakovanih donosih in ob predpostavki samostojnega poslovanja, saj bi bilo pričakovati šele z združitvijo obeh udeleženk sinergijo ter s tem bistveno boljšo donosnost in večjo vrednost za lastnike. Glede na vse navedeno, sta se upravi obeh družb odločili, da je ustrezno menjalno razmerje za izvedbo pripojitve 1 : 1 (Interno gradivo bančne institucije B, 2003).

Po določitih ZGD je treba vsebino pogodbe o pripojitvi pravno utemeljiti zlasti v delu, ki se nanaša na menjalno razmerje delnic oziroma deležev za delnice, na višino morebitnih denarnih doplačil in na ukrepe za uresničitev pravic imetnikov posebnih pravic (Zakon o gospodarskih družbah, 2001). Pogodba o pripojitvi, ki sta jo sklenili bančni instituciji A in B,

je pravno v celoti utemeljena, saj določa in vsebuje vse pravne elemente, ki ob nespremenjenih zunanjih okoliščinah zagotavljajo pravno varnost in uresničitev pravic.

Pravna utemeljitev bistvenih sestavin pogodbe o pripojitvi, kot izhaja iz zakonskih zahtev, je naslednja (Zakon o gospodarskih družbah, 2001):

- Menjalno razmerje delnic (deležev za delnice).
- Morebitna denarna doplačila: Denarna doplačila lahko izvirajo iz menjalnega razmerja delnic in upoštevanja uresničevanja pravic iz delnic. Glede na dogovorjeno menjalno razmerje in dejstvo, da deležniki bančne institucije A pridobijo nove delnice bančne institucije B, je bilo splošno pravno upravičenje denarnega doplačila v tem primeru vsebovano v menjalnem razmerju delnic (deležev za delnice) in v pravicah iz novoizdanih delnic bančne institucije B.
- Pravice morebitnih imetnikov posebnih delnic: Bančna institucija A razen deležev ni imela izdanih vrednostnih papirjev. Glede na navedeno, je splošna zahteva po pravnem varstvu pravic odpadla oziroma je sploh ni bilo, saj v konkretnem primeru ni bilo imetnikov s tovrstnimi pravicami.

3.5. Prednosti in slabosti združitve

Glede na razvoj bančnega sektorja manjše banke niso sposobne tekmovati na vseh področjih bančnega poslovanja, in morajo najti tržne niše, kjer lahko ponudijo storitve v skladu z zahtevami in pričakovanji svojih strank. Ena izmed tržnih niš v času združitve obravnavanih bančnih institucij je bila nedvomno specifično poslovanje s strankami iz kmetijskega sektorja, ki so predstavljali obema bančnima institucijama glavni tržni segment na eni strani in lastnike na drugi strani. Prav tako je bilo pričakovati, da se bo položaj kmetijske panoge ob vstopu Slovenije v EU kratkoročno poslabšal, kar naj bi vplivalo na zmanjšanje tržnega deleža in obsega poslovanja obeh bančnih institucij. Zato je pomenilo združevanje bančnih institucij A in B jasen odgovor na pričakovan razvoj bančnega in kmetijskega sektorja ter naj bi prineslo številne prednosti glede na samostojno poslovanje obeh institucij. Glede na različno organiziranost in predvsem različne interese njunih lastnikov pa lahko združitev pomeni tudi določen odmik od preteklega načina poslovanja in predvsem odločanja. Zato je bilo vsem jasno, da je uspeh združevanja obeh institucij v veliki meri odvisen od interesov in pripravljenosti njunih lastnikov, prilagodljivosti, kreativnosti ter spretnosti in znanja uprave in nadzornega sveta ter drugih zaposlenecv (Interno gradivo bančnih institucij A in B, 2002).

Naj povzamem predvidene glavne prednosti in slabosti združitve ter njihov predviden vpliv na obe bančni instituciji (Interno gradivo bančne institucije A in B, 2000).

Prednosti združitve za bančno institucijo A naj bi bile:

- prilagoditev bančni zakonodaji;
- skupna bančna mreža s celotno ponudbo bančnih storitev vsem strankam in s tem povečanje obsega poslovanja;
- povečanje kapitala, bilančne vsote in tržnega deleža ter s tem varnosti, finančne moči in z boljšo boniteto hitrejši dostop do cenejših virov financiranja;
- cenejša pridobitev sodobnega informacijskega sistema, njegov nadaljnji razvoj in njegovo vzdrževanje;
- kadrovska okrepitev;
- povečanje načetega ugleda in zaupanja v bančno institucijo A;
- manjša odvisnost od zunanjih institucij (banke, borzni posredniki);
- rešen pravni status v okviru ZGD in bančne zakonodaje;
- lažje urejanje odnosov z državnimi institucijami.

Slabosti za bančno institucijo A pa naj bi bile:

- izguba samostojnosti ustanoviteljev pri odločanju;
- odprava specifičnih ugodnosti, ki so izhajale iz pravnega statusa;
- morebitno kratkoročno zmanjšanje števila obstoječih strank kot posledica hitrejše racionalizacije in optimizacije prodajne mreže ter poslovanja po bančnih načelih;
- mogoča sprememba odnosa fizičnih oseb in kmetijskih zadrug do poslovanja z banko.

Prednosti združitve za bančno institucijo B naj bi bile:

- razširitev prodajne mreže s poslovnimi enotami in blagajniškimi mesti bančne institucije A ter s tem povečanje obsega poslovanja;
- povečanje kapitala, bilančne vsote in tržnega deleža ter s tem varnosti, finančne moči in z boljšo boniteto lažji dostop do cenejših virov financiranja;
- ugodnejše kreditiranje svojih strank;
- cenejši nadaljnji razvoj in vzdrževanje informacijske tehnologije;
- kadrovska okrepitev na ključnih poslovnih funkcijah;
- manjša občutljivost na razmere v gospodarstvu.

Slabosti združitve za bančno institucijo B pa naj bi bile:

- ukinjanje nekaterih organizacijskih enot;
- stroški uvajanja pridobljenih kadrov za bančno poslovanje;
- strukturno povečanje naložb v kmetijstvo.

Ob pričakovanih prednostih in slabostih za obe bančni instituciji, ki sta sodelovali v omenjeni združitvi, moram navesti še nekaj pričakovanih sinergijskih učinkov pripojitve:

- povečanje obsega poslovanja;
- hitrejša rast bilančne vsote in tržnega deleža;
- lažji dostop do cenejših virov financiranja in s tem počasnejše padanje obrestne marže;

- racionalizacija poslovanja z ukinitvijo določenih poslovnih enot in blagajniških mest bančne institucije A ter ustrezne kadrovske prerazporeditve;
- nižji stroški razvoja in vzdrževanja informacijske tehnologije;
- zmanjšanje obsega poslovanja na blagajniških mestih bančne institucije A zaradi konsolidacije blagajniških mest.

3.6. Ocena uspešnosti združitve

Tabela 6 na strani 34 prikazuje zbirni prikaz nekaterih finančnih in drugih podatkov bančne institucije B in združene bančne institucije na zadnji dan let 2003, 2004 in 2005. Iz nje lahko razberemo, da se je bilančna vsota finančne institucije B med letoma 2003 in 2005 precej povečala. S 67.505.759.000 SIT je narasla na 121.058.338.000 SIT. Prav tako se je v istem obdobju povečal znesek depozitov bančnega sektorja. Povečal se je tudi kapital, kar je za združitev v našem primeru običajno oziroma pričakovano. Kar kaže na dobro oziroma še boljše poslovanje bančne institucije B, je tudi dejstvo, da se je zmanjšal delež dvomljivih in nedonosnih bilančnih terjatev.

Pomemben podatek, ki ga lahko vidimo v tabeli, je število delnic in njihova vrednost, tako nominalna kot knjigovodska, ter število delničarjev bančne institucije. Leta 2003, se pravi pred združitvijo, je imela bančna institucija B 354 delničarjev, ki so razpolagali z 1.759.152 delnicami. Nominalna vrednost delnice je takrat znašala 1.000 SIT in se z leti ni spreminjala, medtem ko se je knjigovodska vrednost delnice povzpela s 3.798,11 SIT v letu 2003 na 3.882,52 SIT v letu 2005. Konec leta 2005 je imela bančna institucija 319 delničarjev, število je torej upadlo, vendar pa so le-ti razpolagali z večjim številom delnic. Število delnic je konec leta 2005 znašalo kar 2.295.300. Manjše število delničarjev in večje število delnic po združitvi je posledica dvojnega delničarstva pred združitvijo bančnih institucij A in B.

Omeniti moram tudi število zaposlencev, ki se je v skladu z združitvijo in odpiranjem novih poslovalnic po Sloveniji tudi povečalo. Od 200 v letu 2003 je naraslo na 402 do konca leta 2005.

Tabela 6: Zbirni prikaz nekaterih finančnih in drugih podatkov bančne institucije B in združene bančne institucije

Bančna institucija B	31. 12. 2003	31. 12. 2004	31. 12. 2005
1. Bilanca stanja (v 000 SIT)			
Bilančna vsota	67.505.759	101.178.726	121.058.338
Skupni znesek depozitov nebančnega sektorja	39.925.418	71.922.269	89.261.356
- pravnih in drugih oseb	16.192.184	19.300.791	26.399.592
- prebivalstva	23.733.234	52.621.478	62.861.764
Skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju	29.270.824	43.469.986	51.139.672
- pravnim in drugim osebam	26.232.038	35.415.778	42.926.177
- prebivalstvu	3.038.786	8.054.208	8.213.495
Celotni kapital	6.681.447	8.798.723	8.911.544
Rezervacije	6.316.571	7.944.323	8.197.701
Obseg zunajbilančnega poslovanja (B.1. do B.4.)	12.109.304	12.543.064	17.313.406
Povprečne vloge gospodinjstev	21.896.807	36.303.358	57.606.916
Povprečni krediti, dani gospodinjstvom	3.810.236	7.004.550	11.108.531
2. Izkaz poslovnega izida (v 000 SIT)			
Čiste obresti	1.049.802	2.097.344	2.788.850
Čisti neobrestni prihodki	1.702.313	1.987.581	2.105.792
Splošni upravni stroški	1.791.678	2.909.954	3.870.608
Amortizacija	215.721	309.129	398.832
Neto rezervacije	(452.364)	(697.030)	(348.801)
Poslovni izid pred obdavčitvijo	240.458	136.827	240.532
Davek iz dobička	62.840	57.003	42.793
Drugi davki iz dobička	57.389	11.410	
3. Število zaposlenih (stanje na koncu leta)	200	401	402
4. Delnice			
Število delničarjev	354	340	319
Število delnic	1.759.152	2.295.300	2.295.300
Nominalna vrednost delnice	1.000	1.000	1.000
Knjigovodska vrednost delnice	3.798,11	3.833,37	3.882,52
5. Izbor kazalcev			
a) Kapital (v 000 SIT)	7.619.873	7.832.111	7.863.447
- kapitalska ustreznost	17,9	13,0	11,2
b) Kvaliteta aktive			
Dvomljive in nedonosne bilančne terjatve/Bruto aktiva	11,16	10,99	9,27
Posebne rezervacije za bilančne terjatve/Bruto aktiva	8,50	7,24	6,31
Posebne rezervacije za bilančne terjatve/Dvomljive in nedonosne bilančne terjatve	70,97	60,69	62,43
c) Profitabilnost			
Obrestna marža	1,87	2,84	2,65
Donos na aktivo	0,40	0,17	0,22
Donos na kapital pred obdavčitvijo	3,80	1,71	2,75
Donos na kapital po obdavčitvi	1,91	0,86	2,26
d) Stroški poslovanja			
Operativni stroški/Povprečna aktiva	3,34	4,13	3,89
e) Likvidnost			
Povprečna likvidna sredstva/Povprečni vpogledni viri sredstev	27,49	29,03	22,26
Sekundarna likvidnost/Vpogledne vloge	171,51	81,45	107,42

Vir: Interno gradivo združene bančne institucije, 2006.

Na spletni strani lahko dobimo tudi nekatere podatke o poslovanju združene bančne institucije v letu 2006. Letno poročilo za leto 2006 pa javnosti še ni na vpogled. Bilančna vsota se je v letu 2006 povečala za 24.766 mio SIT oziroma za več kot 20 % in je 31. 12. 2006 znašala 146.092 mio SIT. Letni plan bilančne vsote je bil konec decembra 2006 presežen za 4 %.

Združena bančna institucija je v letu 2006 po predhodnih nerevidiranih podatki izkazala 850 mio SIT bruto dobička in s tem za 162 % presegla načrtovani bruto dobiček za leto 2006. Doseženi bruto donos na kapital pa je v letu 2006 znašal 8,74 % ter je bil nominalno za 163 % višji od letnega plana in nominalno za 294 % višji od doseženega donosa v letu 2005. Tako bilančna vsota na zaposlenca kot tudi donosnost kapitala sta v omenjeni bančni instituciji še vedno pod slovenskim bančnim povprečjem, pri čemer pa ne gre spregledati, da je bančna institucija B v preteklih letih poslovala praktično brez dobička. Rezultati poslovanja za leto 2006 so tako za združeno bančno institucijo zelo spodbudni.

Srednjeročni cilj združene bančne institucije je, da doseže slovensko bančno povprečje in ga v večini kazalcev poslovanja tudi preseže.

SKLEP

Slovenija ima kot gospodarsko majhna, a kapitalsko odprta država veliko število bančnih institucij, ki so v primerjavi z velikimi evropskimi nekonkurenčne. Če hočejo bančne institucije v Sloveniji ostati ali postati dovolj rentabilne, morajo poskrbeti za boljšo učinkovitost in znižanje stroškov. To pa je lažje doseči v velikih razsežnostih, zato lahko v prihodnje po mojem mnenju pričakujemo še veliko združevanj. Uprave manjših bančnih institucij se zavedajo, da njihova samostojnost v prihodnosti ne bo prinesla nič dobrega, saj bi imele višje stroške in se ne bi mogle tako hitro prilagajati trgu kot velike bančne institucije. Slovenski bančni trg mora torej postati odprt tudi za tuje bančne institucije in investitorje. Ni nujno, da bi se morale slovenske bančne institucije združiti, toda sodelovanje med njimi bo postalo neizogibno. Bančne institucije se lahko odločijo tudi za specializacijo za določene storitve, a kljub temu bo majhnost ogrožala njihov obstoj. Z velikostjo se večajo namreč tudi možnosti za prihranke. Z združevanji nastajajo večje bančne institucije z bolj ali manj fiksnimi stroški, le-ti pa se glede na večanje obsega storitev na enoto znižujejo. Samo velikost pa še ni vse in tudi ne pripelje avtomatično do večjih zaslužkov. Občasno se tudi zgodi, da je združevanje le krinka, s katero skušajo bančne institucije prikriti težave in pridobiti čas, lahko pa gre tudi za osebne ali politične ambicije.

V diplomskem delu sem opisala le enega od mnogih primerov združevanja med bančnimi institucijami. Le-ta je bil po podatkih iz bilanc uspešen. Glede na prebrano literaturo ter podatke iz bilanc in zbirnih prikazov nekaterih drugih podatkov pričakujem, da se bo stanje v združeni bančni instituciji iz leta v leto še izboljševalo. Vendar bodo morali biti pozorni predvsem na obstoječo konkurenco na trgu in elemente, v katerih so od konkurence boljši.

Okvirni prikaz združitve bančnih institucij, ki sem ga podala v delu, je mogoče uporabiti kot osnovo (model) pri izvedbi združitve katerihkoli gospodarskih družb, upošteva pri tem specifičnost njihovega poslovanja in morebitne posebne pravne ureditve.

Glede prevzemov v prihodnosti pa lahko po mojem mnenju pričakujemo tako prevzeme na slovenskem bančnem trgu kot tudi na evropskem. Nekateri strokovnjaki napovedujejo celo, da bo po preteku naslednjih dveh desetletij celotni evropski trg obvladovalo le kakšnih deset velebančnih institucij. Slovenci se lahko samo vprašamo, ali in kam med temi desetimi sodijo naše bančne institucije. Prihodnost bo namreč prinesla trd boj za stranke, ki zahtevajo vedno več. To pa zahteva nova vlaganja in nove tehnologije.

LITERATURA

1. Bešter Janez: Prevzemi podjetij in njihovi učinki na delničarje, managerje, zaposlene, upnike in državo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1996. Str. 30–41.
2. Bobek Dušan: Organiziranje in poslovanje bank. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1992. 205 str.
3. Cornett Marcia Millon, Saunders Anthony: Fundamentals of Financial Institutions Management. Boston : Irwin/ McGraw-Hill, 1999. 85 str.
4. Dimovski Vlado, Gregorič Aleksandra: Temelji bančništva. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. Str. 3–6.
5. Habech Max, Kröger Fritz, Träm Michael: Čas združitev. Ljubljana : DZS, 2000. Str. 97–105.
6. Jerovšek Aljoša: Delnice. Ljubljana : Edicija First, 1991. 183 str.
7. Kavčič Slavka: Pomen revizije za odličnost delovanja organizacij. 12. forum odličnosti in mojstrstva: kako do odličnosti 24 ur na dan. Otočec, 2000, 106 str.
8. Praznik Bojan: Vrednotenje za namen določanja menjalnih razmerij. Revizor, Ljubljana, (2000), 6, str. 11–12.
9. Repovž Leon: Motivi, strategije in financiranje prevzema podjetja. Revizor, Ljubljana, (1996), 6, str. 30–41
10. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija 1. 2. izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 229 str.

11. Tekavc Janez, Pučnik Janko: Prezvemi podjetij in varovanje konkurence. Tržič : Učila International, 2002. str. 29–42.
12. Zajc Katarina: Bančni prevzemi in združitve po svetu in v Sloveniji (1). Bančni vestnik, Ljubljana, 31 (1998), 10, str. 2–6.
13. Zajc Katarina: Bančni prevzemi in združitve po svetu in v Sloveniji (2). Bančni vestnik, Ljubljana, 31 (1998a), 11, str. 2–6.

VIRI

1. Banka Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si>], 10.4.2007.
2. Poslovne knjige in poslovna poročila bank – Banka Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si/poslovanje-bank-in-podjetij.asp?MapaId=492>], 10.4.2007.
3. Deželna banka Slovenije: [URL: <http://www.dbs.si>], 10.4.2007.
4. Interno gradivo bančne institucije A, 2002 in 2003.
5. Interno gradivo bančne institucije B, 2002, 2003 in 2004.
6. Interno gradivo bančne institucije B (gradiva za skupščino, na kateri je bila sprejeta združitev), 2003.
7. Interno gradivo združene bančne institucije, 2004 in 2006.
8. Uredba o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register (Uradni list RS št. 18/02).
9. Zakon o bančništvu, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS št. 104/04).
10. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS št. 45/01).
11. Zakon o računovodstvu (Uradni list RS št. 23/99).
12. Zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih (Uradni list RS št. 23/99).
13. Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (Uradni list RS št. 56/99).
14. Zakon o trgu vrednostnih papirjev (Uradni list RS št. 56/99).

PRILOGE

Priloga 1: Kratka predstavitev nekaterih zakonov, ki so povezani s povezovanjem bančnih institucij in drugih gospodarskih družb

Priloga 2: Ostali primeri združevanj oziroma povezovanj med bančnimi institucijami v Sloveniji

Priloga 3: Bilanca stanja bančne institucije A

Priloga 4: Zbirni prikaz nekaterih finančnih in drugih podatkov bančne institucije B

Priloga 1: Kratka predstavitev nekaterih zakonov, ki so povezani s povezovanjem bančnih institucij in drugih gospodarskih družb

Zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih (1999)

Zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih (v nadaljevanju ZNVP) določa postopek zamenjave delnic v zvezi s spremembami kapitala, združitvami in preoblikovanji v XI. poglavju (70. do 81. člen) v povezavi s III. poglavjem, v katerem ureja izdajo nematerializiranih vrednostnih papirjev (11. do 16. člen). Vsaka družba, ki se prevzema, mora s pogodbo o opravljanju storitev v zvezi z izvedbo pripojitve, ki jo sklene s Klirinško depotno družbo, to imenovati za zastopnika iz 2. odstavka 521. člena ZGD. ZNVP določa v 75. členu, katere podatke mora obsegati nalog za izdajo delnic. Klirinško depotna družba vknjiži delničarjem pripojene družbe ustrezno število delnic prevzemne družbe (76. člen ZNVP) v skladu z dogovorjenim menjalnim razmerjem in po stanju na presečni dan, ki se določi kot določen dan po vpisu pripojitve v sodni register.

Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (1999)

Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (v nadaljevanju ZPOmK) ureja priglasitev koncentracije Uradu za varstvo konkurence. Za koncentracijo gre v primerih združitve dveh ali več predhodno neodvisnih podjetij. Koncentracijo morajo udeleženci priglasiti uradu, če je skupni letni promet v transakciji udeleženih podjetij v zadnjih dveh letih pred obdavčitvijo presegal 8 milijard tolarjev ali če so v transakciji udeležena podjetja ali z njimi kako drugače povezana podjetja ustvarila za več kot 40 % prodaj, nakupov ali drugih transakcij. Koncentracijo morajo udeleženci priglasiti Uradu za varstvo konkurence najpozneje teden dni po sklenitvi pogodbe ali objavi javne ponudbe ali pridobitvi kontrolnega deleža. V postopkih, ki se nanašajo na koncentracijo bank, sodeluje Banka Slovenije kot udeleženka v postopku.

Zakon o trgu vrednostnih papirjev (1999)

Zakon o trgu vrednostnih papirjih (v nadaljevanju ZTVVP) ureja vsa področja, ki so povezana z vrednostnimi papirji, pa tudi področje delovanja Agencije za trg vrednostnih papirjev.

17. člen ZTVVP določa, da se lahko prva prodaja vrednostnih papirjev opravi le na podlagi javne ponudbe in po postopku, določenim s tem zakonom. Za prvo prodajo pa ne šteje izdaja vrednostnih papirjev ob pripojitvi, spojitvi ali razdružitvi in izdaji delnic ob pogojnem povečanju kapitala. ZTVVP nadalje (v 50. členu) določa, da pri izdaji vrednostnih papirjev za namene iz 3. odstavka 15. člena ni potrebno dovoljenje Agencije za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATVP). Izdajatelj mora o nameravani izdaji vrednostnih papirjev le predhodno obvestiti ATVP in ji predložiti sklep o izdaji vrednostnih papirjev. Določbe tega zakona, ki se nanašajo na borznoposredniške družbe, se uporabljajo tudi za banke, če ni v tem zakonu drugače določeno.

ZTVP nalaga javni družbi (izdajatelju vrednostnih papirjev, ki je uspešno opravil prvo javno prodajo oziroma pridobil dovoljenje ATVP za organizirano trgovanje), da javno objavi pravne oziroma poslovne dogodke, ki so povezani z javno družbo in bi lahko pomembneje vplivali na ceno vrednostnih papirjev. O teh dogodkih je treba obvestiti ATVP, kadar pa se z vrednostnimi papirji trguje na katerem od organiziranih trgov, pa tudi borzo. Izrecna zahteva o obveščanju ATVP glede združitvev je določena v 2. točki 198. člena ZTVP.

Na podlagi zakonskega pooblastila iz ZTVP je ATVP izdala Sklep o poročanju borznoposredniških družb. Ta sklep se skladno z 10. členom ZTVP smiselno uporablja tudi za banke, zato mora družba obvestiti ATVP o:

- potrditvi pripojitvene pogodbe najkasneje v 8 dneh po sprejemu skupščinskega sklepa o potrditvi pripojitvene pogodbe; ker se bo zaradi izvedene pripojitve povečal osnovni kapital in da se bo skupščinski sklep sprejemal sočasno, vsebuje to obvestilo tudi sklep o spremembi osnovnega kapitala; obvestilu mora biti priložen skupščinski zapisnik in dokumentacija iz 516. člena ZGD;
- vpisu pripojitve pri prevzemni družbi v sodni register v 8 dneh po sprejemu sklepa sodišča o vpisu v sodni register; obvestilu mora biti priložen sklep sodišča;
- vpisu spremembe osnovnega kapitala v sodni register v 8 dneh po sprejemu sklepa sodišča o vpisu v sodni register; obvestilu mora biti priložen sklep sodišča.

Priloga 2: Ostali primeri združevanj oziroma povezovanj med bančnimi institucijami v Sloveniji

Leto 1998 je bilo leto, ko so se bančne institucije v Sloveniji začele povezovati v večjem številu. Kot prvi sta trend začeli Nova Ljubljanska banka in SKB, interes za združitev pa sta imeli tudi Slovenska zadružna kmetijska banka in Poštna banka Slovenije. Nova Kreditna banka Maribor in NLB sta vsaka zase želeli pridobiti čim več delnic Dolenjske banke, podobno pa se je dogajalo tudi s SKB banko in Abanko. V drugem primeru bi lahko rekli, da je šlo za elemente sovražnega prevzema. Interes za povezavo sta imeli tudi Nova Ljubljanska banka in Banka Koper, vendar pa do podpisa pogodbe ni prišlo. Pri nas pa ni obstajal le interes povezovanja med bankami kot bančnimi institucijami, ampak je prišlo tudi do interesa povezovanja bank z zavarovalnicami. Kot primer lahko navedem interes Abanke in zavarovalnice Triglav za združitev, do katere pa na koncu ni prišlo.

Priloga 3: Bilanca stanja bančne institucije A

	realizacija	strukt.	realizacija	strukt.
<u>Napoved bilance stanja</u>	2002	V %	30. 6. 2003	v %
tekoče cene v 000 SIT				
Denar v blagajni in stanje na računih pri CB-ju.	1.345.386	4,4 %	1.400.597	4,5 %
Državne obveznice in drugi vrednostni papirji za reeskont pri CB-ju.	0	0,0 %	0	0,0 %
Kreditni bankam.	10.174.651	33,1 %	7.701.615	24,8 %
Kreditni strankam, ki niso banke.	7.948.533	25,8 %	10.287.430	33,1 %
Dolžniški vrednostni papirji, ki niso namenjeni trgovanju.	6.975.433	22,7 %	7.776.158	25,0 %
Vrednostni papirji, namenjeni trgovanju.	1.869.903	6,1 %	1.293.251	4,2 %
Dolgoročne naložbe v kapital strank v skupini.	80.012	0,3 %	80.555	0,3 %
Dolgoročne naložbe v kapital drugih strank.	748.431	2,4 %	796.663	2,6 %
Neopredmetena dolgoročna sredstva.	89.391	0,3 %	116.544	0,4 %
Opredmetena osnovna sredstva.	355.527	1,2 %	360.107	1,2 %
Lastni deleži.	0	0,0 %	0	0,0 %
Vpoklicani neplačani kapital.	3.291	0,0 %	0	0,0 %
Druga sredstva.	726.880	2,4 %	836.419	2,7 %
Usredstvene (aktivne) časovne razmejitve.	466.952	1,5 %	433.340	1,4 %
SREDSTVA	30.784.390	100,0 %	31.082.679	100,0 %
Dolgovi do bank.	4.928.981	16,0 %	2.329.934	7,5 %
Dolgovi do strank, ki niso banke.	21.987.692	71,4 %	24.689.420	79,4 %
Dolgovi iz vlog na vpogled.	10.484.408	34,1 %	11.948.638	38,4 %
Dolžniški vrednostni papirji.	0	0,0 %	0	0,0 %
Drugi dolgovi.	630.424	2,0 %	601.529	1,9 %
Udolgovane (pasivne) časovne razmejitve.	362.315	1,2 %	435.619	1,4 %
Dolgoročne rezervacije za obveznosti in stroške.	201.774	0,7 %	198.103	0,6 %
Podrejene obveznosti.	0	0,0 %	0	0,0 %
Lastniški kapital.	2.673.204	8,7 %	2.828.074	9,1 %
VIRI SREDSTEV	30.784.390	100,0 %	31.082.679	100,0 %
Zunajbilančne rizične postavke.	1.215.911		1.327.599	
Druge zunajbilančne obveznosti.	12.494.875		16.877.899	
ZUNAJBILANČNE POSTAVKE	13.710.786		18.205.498	

Vir: Interno gradivo bančne institucije A, 2003.

Priloga 4: Zbirni prikaz nekaterih finančnih in drugih podatkov bančne institucije B

B	31. 12. 2003
1. Bilanca stanja (v 000 SIT)	
Bilančna vsota	67.505.759
Skupni znesek depozitov nebančnega sektorja	39.925.418
- pravnih in drugih oseb	16.192.184
- prebivalstva	23.733.234
Skupni znesek kreditov nebančnemu sektorju	29.270.824
- pravnim in drugim osebam	26.232.038
- prebivalstvu	3.038.786
Celotni kapital	6.681.447
Rezervacije	6.316.571
Obseg zunajbilančnega poslovanja (B.1. do B.4.)	12.109.304
Povprečne vloge gospodinjstev	21.896.807
Povprečni krediti dani gospodinjstvom	3.810.236
2. Izkaz poslovnega izida (v 000 SIT)	
Čiste obresti	1.049.802
Čisti neobrestni prihodki	1.702.313
Splošni upravni stroški	1.791.678
Amortizacija	215.721
Neto rezervacije	(452.364)
Poslovni izid pred obdavčitvijo	240.458
Davek iz dobička	62.840
Drugi davki iz dobička	57.389
3. Število zaposlenih (stanje na koncu leta)	200
4. Delnice	
Število delničarjev	354
Število delnic	1.759.152
Nominalna vrednost delnice (v SIT)	1.000
Knjigovodska vrednost delnice (v SIT)	3.798,11
5. Izbor kazalcev	
a) Kapital (v 000 SIT)	7.619.873
- kapitalna ustreznost	17,9
b) Kvaliteta aktive	
Dvomljive in nedonosne bilančne terjatve/Bruto aktiva	11,16
Posebne rezervacije za bilančne terjatve/Bruto aktiva	8,50
Posebne rezervacije za bilančne terjatve/Dvomljive in nedonosne bilančne terjatve	70,97
c) Profitabilnost	
Obrestna marža	1,87
Donos na aktivo	0,40
Donos na kapital pred obdavčitvijo	3,80
Donos na kapital po obdavčitvi	1,91
d) Stroški poslovanja	
Operativni stroški/Povprečna aktiva	3,34
e) Likvidnost	
Povprečna likvidna sredstva/Povprečni vpogledni viri sredstev	27,49
Sekundarna likvidnost/Vpogledne vloge	171,51

Vir: Interno gradivo bančne institucije B, 2004.